

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

12.05 – БКР. 2270 “С” 2023.12.14. 081 ПЗ

НІМЕЦЬ РУСЛАНИ АНАТОЛІЇВНИ

2024 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет аграрного менеджменту

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

**В.о. завідувача кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту**

Тетяна ВЛАСЕНКО

(підпис)

(ПБ)

“ ___ ” _____ 2024 р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Управління фінансово-інвестиційною діяльністю
фермерського господарства**

Спеціальність 073 «Менеджмент»

(код і назва)

Освітня програма «Менеджмент»

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

(підпис)

Віра БУТЕНКО

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

к.е.н., доцент

(підпис)

Тетяна ЛОБУНЕЦЬ

Виконав

(підпис)

Руслана НІМЕЦЬ

КИЇВ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет аграрного менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту

к.е.н., доцент Тетяна ВЛАСЕНКО
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 2023 р.

З А В Д А Н Н Я
на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту
Німець Руслані Анатоліївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 073 «Менеджмент»
(код і назва)

Освітня програма «Менеджмент»

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи **Управління фінансово-інвестиційною діяльністю фермерського господарства**

затверджена наказом ректора НУБіП України від “14” грудня 2023 р № 2270 «С»
Термін подання завершеної роботи на кафедрі _____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: 1) закони та нормативно-правові акти України; 2) методичні рекомендації; 3) енциклопедичні, словникові та довідникові джерела; 4) навчальна та наукова література; 5) фахові періодичні видання; 6) матеріали державної статистики; 7) офіційні дані фермерського господарства “Анатрес Агро-П”

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Теоретичні основи фінансово-інвестиційного забезпечення діяльності фермерського господарства

2. Аналіз фінансово-інвестиційної діяльності фермерського господарства “Анатрес Агро-П”

3. Шляхи удосконалення системи управління фінансово-інвестиційним забезпеченням фермерського господарства

Дата видачі завдання “ _____ ” _____ 2023 р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ Тетяна ЛОБУНЕЦЬ
(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____ Руслана НІМЕЦЬ
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

ЗМІСТ:

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
1.1. Сутність та необхідність фінансово-інвестиційної діяльності аграрного підприємства	7
1.2. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств	12
1.3. Джерела залучення фінансування для фермерських господарств ..	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА “АНАТРЕС АГРО-П”	
2.1. Характеристика діяльності ФГ «Антарес Агро-П».....	22
2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності фермерського господарства	27
2.3. Оцінка інвестиційного забезпечення фермерського господарства “Антарес Агро-П”	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
3.1. Лізинг – як ефективна форма матеріально-технічного забезпечення фермерського господарства	47
3.2. Напрями державної підтримки розвитку фермерських господарств	51
3.3. Формування стратегії розвитку фермерського господарства як основа підвищення його конкурентоспроможності	55
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Сучасні підприємства функціонують в виключно складному та непередбачуваному середовищі та стикаються кожного дня з великими ризиками та загрозами для своєї діяльності. З початку повномасштабної війни на території нашої країни багато підприємств фактично перестали функціонувати та перейшли в режим роботи “на виживання”. Не виключенням є й фермерські господарства. Адже агропромисловий сектор в Україні в усі часи стикався з великими ризиками, а початок війни дуже сильно ускладнив цю ситуацію.

Фермерські господарства являються найбільш поширеною формою ведення підприємництва в сфері сільського господарства. Вони дуже поширені в нашій країні. Та це й не дивно, адже Україна з давніх часів є аграрною державою та має великий потенціал до розвитку цього напрямку бізнесу. Проте головною проблемою в його розвитку є недостатня державна підтримка, складності в отриманні інвестиційних коштів та невелику масштаби діяльності фермерських господарств.

Економічна та політична криза в Україні, яка пов'язана з війною принесла багато негативних моментів. Проте, можна відмітити й деякі позитивні зміни, які пов'язані зі збільшенням фінансування розвитку підприємств в тому числі й підприємств агропромислового комплексу. Таке фінансування на сьогодні здійснюється в вигляді надання інвестицій та грантів від держави та різних міжнародних організацій на підтримку та розвиток малого бізнесу в Україні.

Актуальність теми фінансово-інвестиційної діяльності фермерських господарств обумовлена з одного боку виникненням проблем в фінансуванні діяльності таких господарств, особливо в умовах війни. З іншого боку, з'являються нові фінансові можливості в вигляді програм фінансування діяльності фермерських господарств і, звичайно, вони повинні використовувати такі можливості повністю.

Метою виконання дипломної роботи є вивчення ефективності управління фінансово-інвестиційною діяльністю на прикладі діючого фермерського господарства “Антарес Агро-П”. Дане підприємство відносить ся до агропромислового сектору України та займається вирощуванням бобових, зернових та технічних культур на своїх угіддях. Місце розташування фермерського господарства Одеська область.

При виконанні дипломної роботи ставляться наступні завдання:

- вивчення теоретичних засад функціонування агропромислових підприємств за сучасних умов господарювання;
- дослідження місця та роді фінансово-інвестиційної діяльності в роботі фермерських господарств;
- аналіз основних джерел фінансування діяльності фермерських господарств за сучасних умов господарювання;
- оцінка результатів фінансово-господарської діяльності ФГ “Антарес Агро -П”;
- оцінка інвестиційної привабливості підприємства “Антарес Агро -П”;
- оцінка ролі лізингу в оптимізації фінансової діяльності фермерського господарства;
- дослідження основних напрямків державної підтримки діяльності фермерських господарств за сучасних умов;
- розробка основних засад формування стратегії розвитку фермерського господарства.

Об’єктом дослідження в ході виконання роботи є господарська діяльність обраного підприємства “Антарес Агро -П”.

Предметом дослідження в ході виконання роботи є система фінансово-інвестиційної діяльності обраного базового підприємства.

В ході виконання дипломної роботи будуть застосовані чисельні методи дослідження, а саме:

- методи економічного аналізу: визначення тенденцій, відхилень, резервів збільшення окремих показників діяльності підприємства;

- методи стратегічного аналізу: SWOT-аналіз, PEST-аналіз;
- методи бізнес-планування та фінансового аналізу: оцінка інвестиційної привабливості, оцінка ліквідності, фінансової стійкості тощо.

Наукова новизна даної роботи полягає в дослідженні змін, які відбулися в фінансово-інвестиційній діяльності фермерських господарств за умов війни в Україні.

Дослідження інвестиційних питань в сільському господарстві проводили такі економісти-фахівці як: П.Т. Саблук, Є.Є. Гудзь, М.І. Кисіль, П.А. Стецюк, Н.Я. Дем'яненко, Ю.А. Лупенко та ін.

В ході виконання дипломної роботи будуть використані літературні джерела (підручники та статті), які висвітлюють всі аспекти теми дослідження. Крім того, буде використано законодавчі та нормативно-правові акти, які стосуються діяльності фермерських господарств в Україні. Вони є в відкритому доступі в мережі Інтернет. З мережі також буде використано статистична інформація та інформація про дослідження ринку, що описує діяльність фермерських господарств в нашій країні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Сутність та необхідність фінансово-інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Аграрний сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, формує продовольчу та, певною мірою, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює соціально-економічні умови сільського розвитку. Сільськогосподарське виробництво на даний момент не є привабливим об'єктом для інвестування. Тому проблема залучення інвестицій залишається надзвичайно важливою, а її рішення може стати одним із головних факторів виходу агропромислового виробництва з критичного стану та забезпечення конкурентоспроможності його продукції.

Актуальною темою зараз як ніколи є залучення інвестицій у розвиток сільськогосподарського виробництва, що дозволить вирішити низку проблем щодо виробничої інфраструктури, збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, створення нових робочих місць для сільських мешканців. Вирішенню інвестиційних проблем розвитку сільського господарства останнім часом присвячується чимало наукових розробок. За їх дослідження вагомих наукових результатів досягли вчені: П.Т. Саблук, Є.Є. Гудзь, М.І. Кисіль, П.А. Стецюк, Н.Я. Дем'яненко, Ю.А. Лупенко та ін.

Проте недостатньо розробленими залишаються деякі аспекти активізації інвестиційної діяльності в агропромислове виробництво, а саме: становлення інфраструктури інвестиційного ринку, розробка комплексних програм покращення інвестиційного клімату тощо.

Тема інвестиційної привабливості українського агропромислового комплексу зберігає актуальність і в нинішніх складних економічних реаліях. Це

багато в чому викликано тим, що можливі інвестиції в даний сектор української економіки можуть стати одним із найдієвіших механізмів подолання негативних впливів економічної та політичної кризи, а також її наслідків.

Основними суб'єктами інвестиційного процесу для сільськогосподарських підприємств в Україні є безліч різноманітних інституцій. Вони представлені на рис. 1.1.

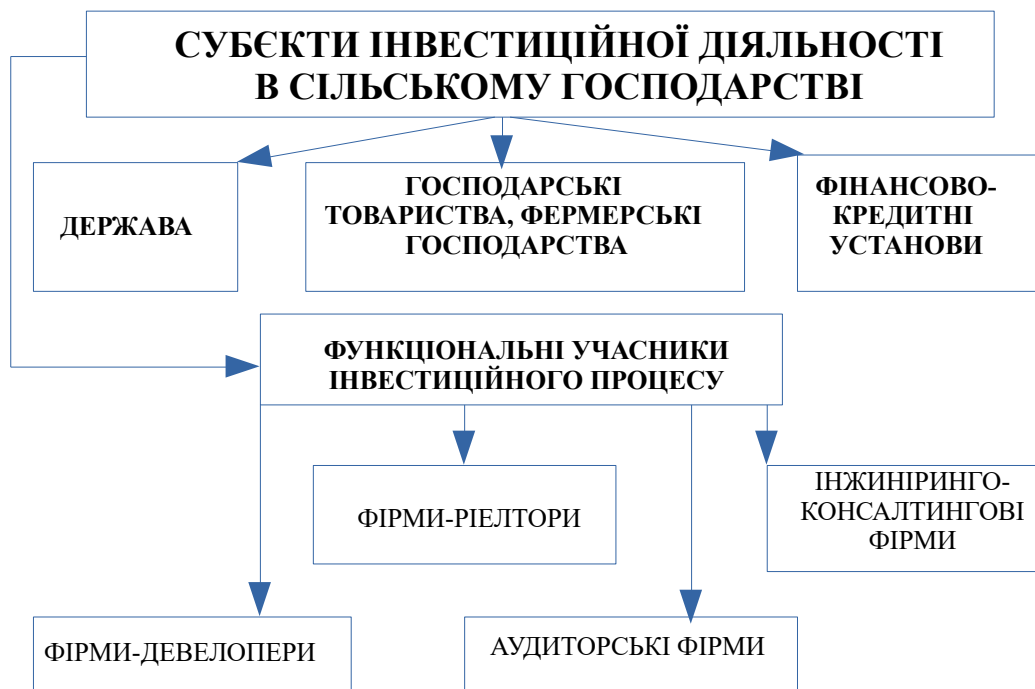

Рис. 1.1. Суб'єкти інвестиційної діяльності в сільському господарстві
Джерело: Складено автором на основі [17].

З рис. 1.1. ми бачимо, що система інвестиційної діяльності в сільському господарстві України складається з безлічі учасників. Крім безпосередньо сільськогосподарського підприємства та держави тут присутні велика кількість посередників, оскільки інвестиційна діяльність завжди була і є привабливим напрямком бізнесу.

Необхідність фінансово-інвестиційної діяльності фермерських господарств в Україні стає очевидною, якщо проаналізувати їх сучасний стан та тенденції, які спостерігаються з початку війни.

Збитки дрібних фермерських господарств України після початку війни в нашій країні перевищують 3,85 мільярда доларів. Такого висновку дійшли експерти Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). Вони підраховали збитки, завдані війною та її економічними наслідками компаніям, що займаються вирощуванням сільськогосподарських культур та розведенням худоби в Україні. Розрахунки проводилися в середині 2023 р. [25]

За тими ж самими дослідженнями ФАО, загальна кількість невеликих фермерських господарств в Україні за період війни скоротилася майже на 8%.

До ключових факторів, що призвели до зупинки або скорочення обсягів сільськогосподарських робіт, відносяться тимчасове закриття ферм, втрата контролю над сільськогосподарськими угіддями, від'їзд (травми, смерть) власників або продаж землі, пов'язана з ескалацією бойових дій.

Підприємства малого бізнесу в аграрному секторі, що мають угіддя площею до 250 гектарів, становлять приблизно 65 відсотків від загальної кількості сільськогосподарських компаній в Україні.

В результаті війни в Україні постраждали близько 40 відсотків сільськогосподарських угідь: частина з них знаходиться в зоні бойових дій, інші заміновані або забруднені боєприпасами, що не розірвалися, треті просто недоступні для самих фермерів. Крім цього, багато працівників фермерських господарств були змушені переїхати до більш безпечних регіонів України або ж взагалі виїхати за кордон. Ті, хто продовжують працювати, стикаються з численними проблемами, включаючи зниження доходів від продажу та відсутність доступу практично до всього, що необхідно для ведення сільського господарства: добрив, палива, пестицидів і, найбільш критично, до енергоносіїв.

Сільське господарство є центральною складовою української економіки та основним джерелом засобів до існування для приблизно однієї третини населення України. Велика кількість родючих земель, відповідні кліматичні умови та відносно сприятливий інвестиційний клімат дозволили Україні не лише годувати себе, але й забезпечувати продовольством мільйони людей в

Азії, Африці, на Близькому Сході та в інших країнах. До війни темпи зростання сільського господарства в Україні були одними з найвищих серед інших секторів (із щорічним зростанням 5-6%), частка у ВВП складала 10,9%, до 2021 року сектор забезпечував 17% внутрішньої зайнятості [30].

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року серйозно порушило виробництво та торгівлю продовольством в Україні, поставивши під загрозу продовольчу безпеку України та світу. Цілеспрямовані атаки російської армії на українське сільське господарство, такі як обстріли сільськогосподарських об'єктів та інфраструктури по всій Україні, мінування та спалювання сільськогосподарських угідь поблизу зон активних бойових дій, п'ятимісячна блокада чорноморських портів (і відновлення блокади станом на липень 2023 року) та підлив дамби Каховської ГЕС, надзвичайно ускладнили функціонування українського аграрного сектору. В той час як експортоорієнтований агробізнес зазнав найбільших втрат, особливо на початку війни, сімейні фермерські господарства та особисті селянські господарства змогли пристосуватися до екстремальних умов і забезпечувати продовольством українську армію та населення.

Відповідно до статистичних даних, сільськогосподарські підприємства в Україні відчувають надзвичайно високий тиск різних факторів, які стримують їх розвиток (рис.1.2.).

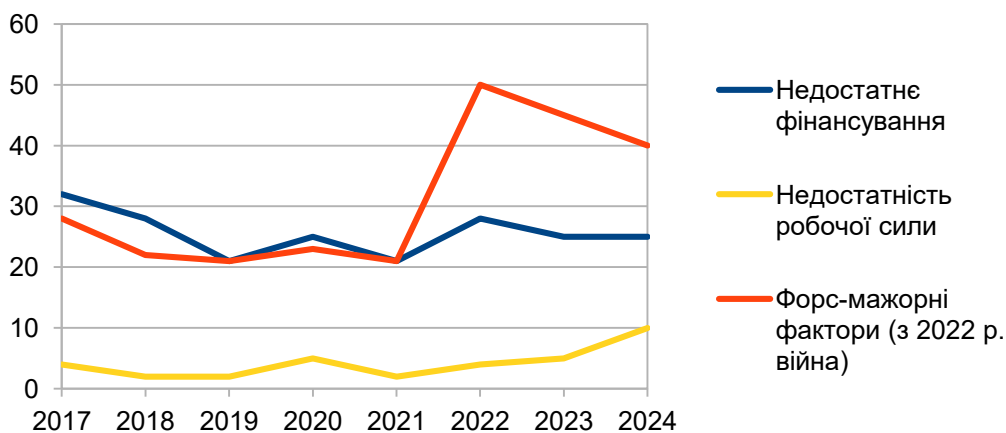

Рис. 1.2. Фактори, які стримують діяльність сільськогосподарських підприємств

Джерело: Складено автором на основі [7].

Кількісний вплив деяких факторів особливо збільшився під час війни. І звичайно, це говорить про певні проблеми з фінансуванням та інвестиціями в цю сферу [5].

Незважаючи на важливу роль фермерських і особистих селянських господарств у забезпеченні внутрішньої продовольчої безпеки, їхні інтереси часто ігноруються державою, яка в основному дотримується ідеї “велике — це гарно” та підтримує великий бізнес (багато державних органів мають прямі чи опосередковані зв’язки з великими компаніями агробізнесу). Протягом багатьох років в Україні діяли програми підтримки різних форм ведення сільського господарства, але на їх реалізацію часто впливають інтереси великого бізнесу.

Станом на лютий 2023 року війна в нашій країні завдала українському сільському господарству загальних збитків на суму 8,72 мільярда доларів США, а сукупних збитків – 31,50 мільярда доларів США, за оцінками Світового банку. Збитки включають часткове або повне знищення техніки та обладнання, складських приміщень, худоби та багаторічних насаджень, а також викрадені матеріально-технічні засоби та продукцію, сільськогосподарські угіддя, які потребують огляду, очищення та відновлення. Сукупні збитки включають втрати виробництва, такі як незібраний урожай, зниження обсягів виробництва, вища собівартість виробництва та нижчі ціни реалізації експортно-орієнтованих товарів, таких як пшениця, ячмінь, кукурудза та насіння соняшнику. Крім того, Каховська катастрофа завдала прямих збитків сільському господарству на 25 мільйонів доларів США, залишивши майже 600 000 гектарів сільськогосподарських угідь без доступу до зрошення. Загалом близько 30% сільськогосподарських угідь України наразі не обробляються через те, що вони знаходяться на тимчасово окупованих територіях або є небезпечними для землеробства.

Всі перераховані фактори говорять про нагальну необхідність в фінансуванні діяльності сільськогосподарських підприємств в нашій країні. Без необхідного фінансування та інвестицій українське сільське господарство приречене на поступовий занепад та вимирання. Тільки постійні фінансові

вливання можуть допомогти подолати кризу, яка склалася та зроблять нашу країну ефективною аграрною державою як це було колись.

1.2. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств

Питання про інвестування у сільське господарство є дуже актуальним та вимагає детального аналізу. Не зважаючи на ситуацію в нашій країні, на ринках існує безліч варіантів інвестиційних проєктів в сферу АПК. Проте більш досвідчені інвестори шукають вигідні та перспективні варіанти для вкладення грошей.

В загальному випадку інвестування в сільському господарстві вважається відносно стабільним варіантом вкладення коштів. Але за оцінкою вітчизняних економістів можна дійти висновку, що сфера сільського господарства належить до довгострокових проєктів [17].

Це пояснюється досить тривалим періодом повернення інвестицій та отримання прибутку. Доходи, які можна отримати з цієї галузі, належать до довгострокового інвестування.

Але не треба відкидати той фактор, що інвестиції в аграрно-промисловий комплекс дають досить високий дохід. Інвестори отримують значно більший прибуток, ніж від вкладів у галузі нерухомості чи виробництва.

Можна виділити кілька причин, через які вклади у галузі сільського господарства залишаються на низькому рівні та мало цікавлять інвесторів:

1. Високий рівень ризиків.

Діяльність агропромислового комплексу піддається впливу багатьох зовнішніх факторів. На рівень цих ризиків немає можливості вплинути інвестор чи виробник. До таких факторів відносять сезонні чи погодні умови, особливості землі та інші обставини, які можуть виникнути під час здійснення діяльності в цій сфері.

Наприклад, ведення робіт у сфері тваринництва потребує детального підходу до вибору кормів, ліків та догляду. Цей напрямок діяльності схильний до ризику раптових хвороб тварин або навіть їх масової загибелі.

2. Тривалий термін отримання доходу.

Процес отримання прибутку потребує не просто вирощування врожаю. Для отримання доходу потрібно провести його збір, переробку та передбачити його реалізацію. Робота в секторі сільського господарства потребує реалізації кінцевого продукту. Фаза збуту кінцевої готової продукції лякає тих, хто наважується вкласти інвестиції в сільське господарство.

Проте інвестиції у сільське господарство забезпечують вирішення кількох важливих завдань:

1. Надання робочих місць для сільського населення.
2. Вирішення багатьох проблем, які пов'язаних зі сферою галузевої економіки.
3. Вміле керівництво та експлуатація сільськогосподарських ресурсів пов'язані з екологічним станом навколишнього середовища.

До найчастіших джерел інвестицій в підприємства сільського господарства можна віднести:

- Інвестиції за рахунок державних коштів.
- Внесок приватних інвесторів.
- Інвестування іноземних партнерів.

Особливістю інвестування в підприємства сільського господарства є потреба в придбанні спеціальних активів. З вигідними вкладеннями в активи інвестори мають більш вигідне становище на ринку.

Під час купівлі активів сільськогосподарської сфери для зменшення ступеня ризику досить часто використовують страхування вкладених коштів від інфляції.

Під час стратегічного планування та написання бізнес-плану інвестиційного проекту в сфері сільського господарства дуже важливим є опис ризику проекту для вкладень. Це допомагає грамотно керувати бізнесом і

нівелювати труднощі, що виникають на фазі реалізації проекту. На цьому етапі дуже важливо передбачити альтернативні варіанти дій. Альтернативи проекту забезпечують бізнес додатковими варіантами при вирішенні проблемних завдань та роблять його більш стабільним.

Агропромислова сфера характеризується вираженою сезонністю та не стабільними цінами на землю. Особливості цієї сфери також полягає в нестачі фахівців із гарною кваліфікацією та досвідом роботи.

Сільськогосподарська сфера діяльності особлива тим, що дозволяє використовувати кілька видів діяльності в рамках аграрного комплексу. Таке ведення різних напрямків дає шанс отримати більше варіантів отримання доходу при реалізації проекту.

Інвестиції в підприємства агропромислового комплексу мають значні перспективи і є неминучими під час стратегії розвитку національної економіки в цілому.

Можна виділити велику кількість факторів, які описують специфіку діяльності підприємств агропромислового комплексу та поява яких гальмує їх розвиток. Сукупність цих факторів представлена на рис. 1.3.

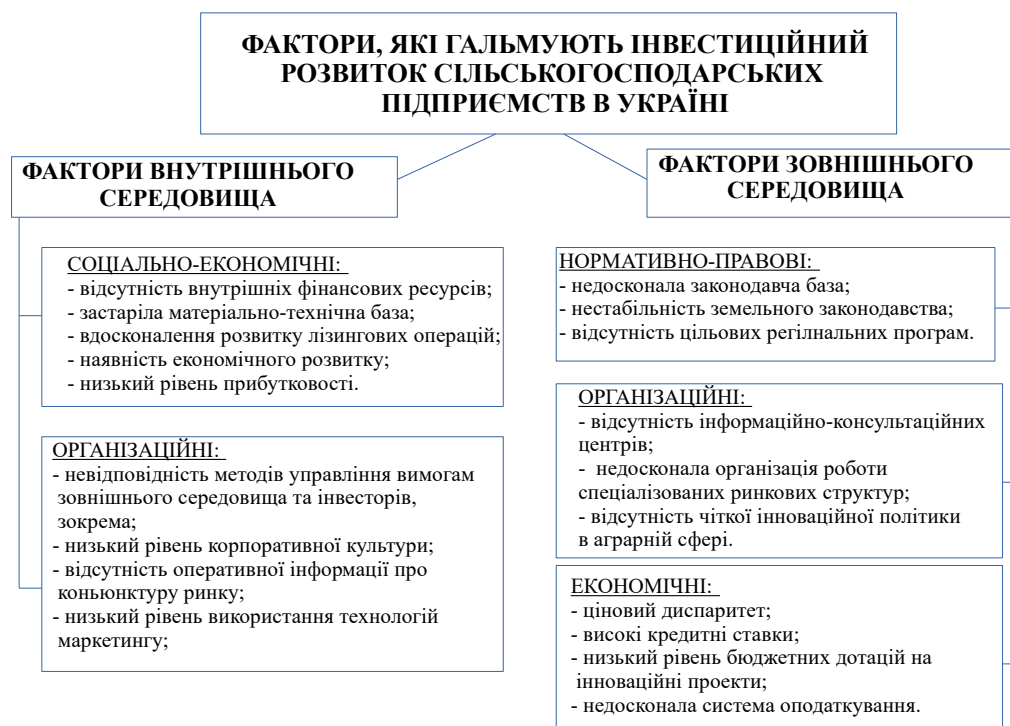

Рис. 1.3. Специфічна фактори, які впливають на інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств

Джерело: Складено автором на основі [31].

Отже, інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств в нашій країні характеризується великою невизначеністю через складність даної системи та велику кількість елементів, які приймають участь в ній. Крім того, сільське господарство є тим специфічним напрямком діяльності, яке є максимально незахищене в нашій країні та на яке впливає велика кількість факторів зовнішнього середовища, які, нажаль, в даний час також є мало контрольованими.

Результати аналізу інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в нашій країні виявили дуже важливе протиріччя. З одного боку, сільське господарство є пріоритетним напрямком розвитку національної економіки і воно робить значний питомий внесок в формування національних економічних показників. Це говорить про те, що йому повинна приділятися велика увага особливо в такий складний час.

З іншого боку, сучасний стан інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору викликає велике занепокоєння. Інвестування в цей сектор пов'язано з дуже високими ризиками, що зупиняє багатьох потенційних інвесторів. За таких умов на перший план виходить державна підтримка аграріїв, яка повинно врегульовувати розбіжності між потребами сільськогосподарських підприємств та великими ризиками для інвесторів.

1.3. Джерела залучення фінансування для фермерських господарств

В Україні немає чіткого визначення та класифікації сімейних фермерських господарств. Різні джерела надають різну інформацію про їхній розмір, кількість та обсяги сільськогосподарського виробництва. За даними Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України, зареєстровано 31 800 фермерських господарств та 3,9 млн особистих селянських господарств, але реальна кількість може бути більшою [31]. Фермерські господарства мають середній розмір від 50 до 100 га, що є відносно великим порівняно із середнім розміром ферми в ЄС, який становить 17,4 га.

Фермерські господарства обробляють близько 15% орних земель в Україні (володіють землею та орендують землю у сусідів) і виробляють 8,7% вітчизняної сільськогосподарської продукції. Деякі особисті селянські господарства функціонують як комерційні сімейні фермерські господарства (так звані одноосібники), інші – як виробники продуктів харчування, орієнтовані на своє існування. Особисті селянські господарства виробляють 37,4% внутрішньої сільськогосподарської продукції, обробляючи 30% сільськогосподарських угідь країни (вони досить неоднорідні за землекористуванням: 85% обробляють від 1 до 5 га, 9% - від 5 до 10 га, 6% - більше 10 га). Фермерські та особисті селянські господарства разом виробляють 95% картоплі, що виробляється в Україні, 85% овочів, 80% фруктів і ягід, близько 75% молока і більше 35% м'яса. Їхні методи виробництва є більш соціально та екологічно сталими порівняно з великим агробізнесом і здійснюються здебільшого відповідно до місцевих традицій і практики.

Раніше ми визначили важливість діяльності сільськогосподарських підприємств в економіці України та пріоритетність інвестування саме цієї галузі економіки.

В Україні можна виділити декілька основних джерел фінансування діяльності фермерських господарств, які традиційно використовуються для інвестицій в сільське господарство.

Можна виділити дві основні групи джерел фінансування діяльності фермерських господарств: внутрішні та зовнішні.

До зовнішніх джерел фінансування відносяться позикові джерела, до них відносяться довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси, цільовий державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування та залучені джерела – це внески сторонніх вітчизняних та зарубіжних інвесторів (гранти, безповоротна фінансова допомога тощо).

До внутрішніх відноситься самофінансування, а саме частина прибутку, що спрямовується на розвиток виробництва, амортизаційні відрахування,

доходи від реалізації основних засобів, частина залишків оборотних активів, що і мобілізується, емісія цінних паперів і т.д.

Розглядаючи внутрішні джерела фінансування сільськогосподарських підприємств, можемо сказати, що ситуація в аграрному секторі дуже складна. Щодо рівня зносу основних виробничих фондів, то цей показник досягає 70 - 80%, що не дозволяє виконувати сезонні польові роботи в оптимальний період або в повному обсязі [7].

Основні джерела фінансового забезпечення діяльності фермерських господарств

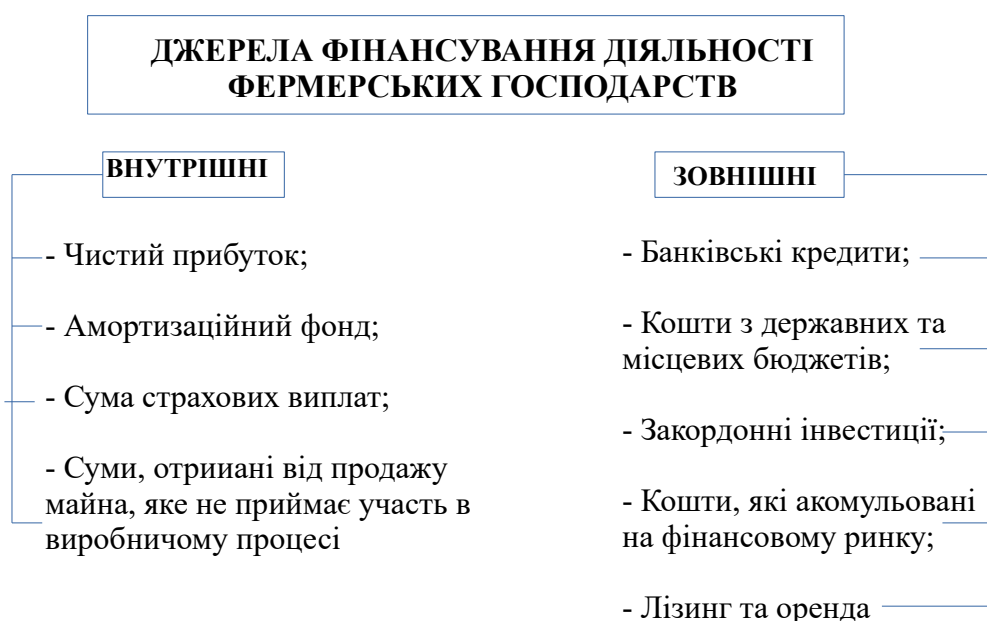

Рис.1.4. Джерела фінансування діяльності фермерських господарств
Джерело: Складено автором на основі [32].

На сьогоднішній день в агропромисловому комплексі амортизація не виконує у повному обсязі відтворювальну функцію. Основною причиною тривалого відновлення основних виробничих фондів, а в результаті їхнього зносу, є те, що наявність дебіторської заборгованості, у тому числі простроченої, та низька частка грошових коштів не дають можливості амортизації трансформуватися у фінансові ресурси, спрямовані на відновлення основних виробничих фондів господарства.

В основному всі кошти, що надходять на рахунки сільськогосподарських підприємств, направляються на фінансування їхньої поточної діяльності, а збитковість у свою чергу не дозволяє використовувати головне джерело внутрішнього фінансування - прибуток.

До зовнішніх джерел фінансування включають банківські кредити, кошти державних та місцевих бюджетів, іноземні інвестиції, у т.ч. під державні гарантії, кошти акумульовані на фінансовому ринку, лізинг та оренда.

Розглядаючи зовнішнє фінансування необхідно відзначити, що за останні роки воно зазнало значних змін, спостерігається поява нових форм фінансування – вексельне кредитування, франчайзинг, агролізинг, венчурне фінансування та фінансування через випуск пайових та боргових паперів. За таких умов малозабезпеченості сільськогосподарською технікою аграрні підприємства все частіше використовують агролізинг.

Порівняно з іншими способами придбання обладнання, а саме купівля з відстрочкою оплати, банківський кредит тощо, лізинг має ряд істотних переваг: він дає лізингоодержувачу можливість розширити виробництво та налагодити обслуговування обладнання без одноразових витрат і необхідності залучення позик. Крім того під час укладання угоди про лізинг пом'якшується проблема обмеженості ліквідних коштів. Витрати на придбання устаткування поступово розподіляється на весь термін дії даної угоди.

Причинами стримування банківського кредитування фермерських господарств з позиції кредитора є високі процентні ставки, неефективна кредитна політика, порівняльна обмеженість спектру. Крім того, сучасні умови банківського кредитування підприємств сільського господарства не вирішують проблеми залучення фінансових ресурсів для покриття сезонних витрат.

Деякі сільськогосподарські підприємства не відповідають вимогам оцінки кредитоспроможності позичальника, які проводяться комерційними банками, оскільки ці сільськогосподарські підприємства є нерентабельними і не мають достатнього забезпечення. У результаті комерційні банки видають

кредити під високі відсоткові ставки чи взагалі відмовляють у розгляді кредитних заявок.

Основним пріоритетом загального розвитку в агропромисловому комплексі є державна підтримка малих сільськогосподарських підприємств.

На сьогоднішній день, у зв'язку з обмеженістю фінансової підтримки з боку держави, саме сільськогосподарські підприємства мають шукати власні джерела фінансування щодо підвищення ефективності напрямів свого розвитку.

Фермерські господарства, які функціонують в жорстких умовах воєнного часу мають можливість також використовувати різноманітні грантові програми для підтримки свого бізнесу в складний час.

Грант на фермерство - це отримання безповоротної фінансової підтримки від держави для розвитку сільського господарства на чітко визначених умовах. Якщо підприємець виконує всі умови, то він не повинен повертати грант чи сплачувати відсотки за користування ним.

Загалом гранти не вирішують поточні проблеми фермерських господарств. Вони орієнтовані рішення конкретних завдань. Наприклад, створення нових робочих місць у віддалених регіонах країни.

При наданні грантів рішення про виділення фінансової допомоги приймає Міністерство аграрної політики України. Після оформлення відповідного наказу на видачу гранту Мінекономіки перераховує кошти на рахунок одержувача, відкритий в уповноваженому банку. Список уповноважених банків формує Національний банк.

В даний час гранти видаються фермерським господарствам за наступних умов:

- наявність землі у користуванні терміном не менше 7 років;
- обробляється 1-120 га сільськогосподарської землі;
- утримуються 3-100 голів великої рогатої худоби;
- відсутня заборгованість перед бюджетом;
- відсутня порушена справа про банкрутство.

Отже, за результатами розділу можна зробити наступні висновки.

Діяльність сільськогосподарських підприємств в нашій країні характеризується такими ознаками як невизначеність, низький ступінь фінансової забезпеченості та високий ступінь ризиків при здійсненні діяльності. Особливо це стосується малих сільськогосподарських підприємств і, зокрема, фермерських господарств.

Війна в нашій країні фактично зводить нанівець всі спроби фермерських господарств функціонувати ефективно та отримувати прибуток. І це пов'язано не лише з їх неспроможністю правильно планувати свої витрати та доходи, а й з безліччю зовнішніх факторів. Серед них основними є складна економічна та політична ситуація в країні, криза енергоресурсів, пошкодження великої кількості сільськогосподарських угідь внаслідок обстрілів та техногенних катастроф.

За таких умов на перший план виходить саме роль держави, як головного гаранта, який має забезпечувати малі фермерські господарства необхідними фінансовими ресурсами. Основним актуальним напрямком інвестування в діяльність фермерських господарств на сьогодні є надання державних грантів в вигляді сум грошових коштів, які не підлягають поверненню (при дотриманні певних вимог). В Україні на даний час широко практикується цей напрямок інвестування. Крім держави гранти на підтримку сільськогосподарських підприємств також надають різні міжнародні організації та в значній мірі країни ЄС.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА “АНТРЕС АГРО-П”

2.1. Характеристика діяльності ФГ “Антарес Агро-П”

В якості бази дослідження було обрано Фермерське господарство “Антарес Агро-П”. Підприємство відноситься до агропромислового комплексу України. Основними напрямками діяльності є вирощування сільськогосподарських культур, таких як пшениця, соняшник, виноград.

Базове підприємство функціонує на підставі Статуту, який затверджено на загальних зборах акціонерів. В своїй діяльності підприємство орієнтується на Конституцію України, закони та нормативно-правові акти нашої країни, які є обов'язковими при здійсненні господарської діяльності.

За формою власності підприємство є Фермерським господарством з ознаками юридичної особи.

Фермерське господарство – прогресивна форма господарювання на селі.

Відповідно до законодавства України, фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону [15].

Фермерське господарство “Антарес Агро-П” створено з членів однієї родини (7 чоловік).

Юридична адреса ФГ “Антарес Агро-П”: вул. Миру, буд. 81Д, с. Задунаївка, Арцизький район, Одеська обл., 68433.

Підприємство відноситься до сільськогосподарського сектору України.

Зважаючи на потенціал реальних сільськогосподарських угідь, агропромисловий сектор української економіки безальтернативно має

стратегічне значення для країни і є пріоритетно-важливим з точки зору продовольчої, економічної, екологічної й енергетичної безпеки. Аграрна галузь є однією з ключових для формування ВВП країни. Вона входить у трійку найбільш значущих для формування ВВП видів економічної діяльності української держави. Так, у 2021 році валовий внутрішній продукт сільського, лісового та рибного господарства (у фактичних цінах) становив 580 519 млн грн.

В реаліях сьогодення важко оцінити втрати, які нанесла війна українській державі, адже ситуація змінюється щохвилини і військові дії продовжують розгортатися. Як наслідок, втрати в сільськогосподарському секторі лише три місяці сягнули понад 4,3 млрд дол. США (близько 15% від нагромадженого капіталу в аналізованій галузі України). Фіксуються очікування зниження продуктивності внаслідок проблем із постачанням матеріально-технічних ресурсів, насамперед пального, запчастин та мінеральних добрив, доступності оборотного капіталу. Так, з початком військових дій, українські сільськогосподарські виробники зіштовхнулися із подорожчанням основних факторів виробництва, зокрема – добрив (на 37%) та палива (на 29%). Збитки аграріїв від підвищення цін, враховуючи скорочення посівних площ у місцях бойових дій, склали 378,9 млн дол. США. У свою чергу, подорожчання дизельного пального, приблизно на 39 центів за 1 літр, спричинило додаткові втрати для українських аграріїв продукції на суму 480,4 млн дол. США.

Масштаби діяльності підприємства ФГ “Антарес Агро-П” є достатньо невеликими. До того ж, спостерігається тенденція до їх зменшення через вплив факторів навколишнього середовища.

Основним напрямком діяльності базового фермерського господарства є:

- виробництво бобових та зернобобових культур. А саме пшениця, ячмінь, жито;
- виробництво технічних культур: ріпак, соняшник;
- вирощування винограду.

Господарство має малий трудовий колектив, який складається з членів однієї родини. Вони виконують функції керівника, бухгалтера та декількох вузькоспеціалізованих фахівців (трактористів).

Бухгалтер та трактористи підпорядковані керівнику, який має повноваження вирішувати всі важливі питання фінансово-господарської діяльності господарства та виступати від його імені.

Бухгалтер несе відповідальність за правильне відображення результатів господарської діяльності в фінансовій та статистичній звітності, а також за своєчасну подачу цієї звітності до відповідних органів.

Трактористи займаються виконанням виробничої функції, відповідно до свого розряду та кваліфікації.

В цілому, можна сказати, що базове підприємство ФГ “Антарес Агро-П” в своїй діяльності використовує риси притаманні лінійно-функціональній структурі. При такій структурі кожен структурний підрозділ виконує свою чітко визначену функцію та має лінійне підпорядкування вищому структурному підрозділу. В нашому випадку це керівник та засновник даного фермерського господарства.

Здійснимо аналіз бізнес-середовища в якому функціонує обране підприємство.

Основними інструментами аналізу бізнес середовища для підприємства ФГ “Антарес Агро-П” є PEST-аналіз та SWOT-аналіз.

PEST-аналіз - це стратегічний інструмент для довгострокового планування в бізнесі, який дозволяє врахувати вплив факторів бізнес-середовища. Прогнозування наслідків такого впливу допомагає приймати обґрунтовані рішення, мінімізувати помилки.

Дану методику використовують, щоб вивчити ринок для оцінки основних тенденцій, а також для виявлення ризиків і можливостей.

Абревіатуру назви утворюють чотири англійські слова:

- P - Politics (політика).
- E - Economics (економіка).

- S - Socio-culture (соціум-культура).
- T — Technology (технології).

Автор аналізу - професор Гарвардського університету Френсіс Агілар.

PEST-аналіз ФГ “Антарес Агро-П” представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Матриця PEST -аналізу для ФГ “Антарес Агро-П”

P - political	E-economik
<ul style="list-style-type: none"> - недостатнє законодавче регулювання діяльності; - загальнополітична криза в країні; - міжнародні програми по підтримці малого бізнесу в Україні (грантові програми); - військові дії недалеко від місця розташування підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> - високий рівень інфляції; -зниження купівельної спроможності споживачів; - подорожчання вартості матеріально-технічних ресурсів; - недосконала податкова система.
S-social	T-tehnologocal
<ul style="list-style-type: none"> - суттєві темпи міграції населення внаслідок війни; - низький рівень життя значної частки населення; - демографічна криза внаслідок війни 	<ul style="list-style-type: none"> - сповільнення темпів розвитку техніки та технологій; - зниження або відсутність фінансування досліджень в галузі.

Джерело: Складено автором на основі власного дослідження.

Як видно з матриці, в наш час діє дуже велика кількість факторів бізнес-середовища макроекономічного рівня. Їх вплив в цілому можна назвати негативним, оскільки він створює додаткові загрози функціонуванню фермерського господарства. Особливо негативним результатом є те, що саме господарство ніяк не може зменшувати чи нейтралізувати цей вплив. Його зменшенням чи нейтралізацією може займатися лише держава.

SWOT-матриця – це головний інструмент у стратегічному плануванні. Найчастіше він є таблицею з чотирьох блоків з певною інформацією.

1-й блок (Strengths) - у ньому представлені сильні сторони і характеристики бізнесу, які виділяють його на ринку серед конкурентів.

2-й блок (Weaknesses) - розповідає про слабкі сторони і характеристики компанії.

3-й блок (Opportunities) - показує існуючі можливості розвитку бізнесу.

4-й блок (Threats) - об'єднує в собі загрози, які перешкоджають розвитку компанії і можуть призвести до негативних наслідків.

Проведемо SWOT-аналіз факторів бізнес-середовища ФГ “Антарес Агро-П” (табл.2.2.).

Таблиця 2.2.

Матриця SWOT-аналізу бізнес-середовища ФГ “Антарес Агро-П”

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - достатня матеріально-технічна база; - сформована клієнтська база; - орієнтація на споживача; - прибуткова діяльність. 	<ul style="list-style-type: none"> - криза персоналу через війну; - відсутність великого досвіду; - місцерозташування на небезпечній території.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - збільшення потреби в сільськогосподарській продукції; - використання грантових програм для підтримки діяльності. 	<ul style="list-style-type: none"> - загроза псування майна через військові дії; - зниження купівельної спроможності споживачів; - загроза появи нових більш фінансово-стабільних конкурентів.

Джерело: Складено автором на основі власного дослідження.

З матриці SWOT-аналізу ми бачимо, що в бізнес-середовищі ФГ “Антарес Агро-П” в даний час присутня велика кількість загроз, які можуть істотно вплинути на діяльність цього підприємства. Фактично вплив загроз є настільки великим, що він зводить майже на “нуль” всі сильні сторони цього підприємства.

Проте аналіз показав й позитивні моменти. Насамперед вони пов'язані з можливістю використання державних грантових програм для підтримки малого бізнесу, які зараз широко надаються МСП в Україні. Особливо це питання є актуальним, якщо врахувати галузь діяльності ФГ “Антарес Агро-П” . Оскільки державні грантові програми по підтримці малого бізнесу в Україні в даний час направлені саме на підтримку аграрно-промислового сектору.

2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності фермерського господарства

Оцінка фінансово-господарської діяльності базового фермерського господарства дає можливість виявити тенденції та запропонувати заходи по попередженню негативних проявів в майбутньому.

Проаналізуємо капітал ФГ “Антарес Агро-П” та його обсяги діяльності за період 2021-2023 р.р.

Таблиця 2.3.

Обсяги діяльності ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р.

Показники	Значення за роками			Відхилення , %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Власний капітал, тис. грн.	78723,0	118080,0	122989,0	156,2	56,2
Залучений капітал, тис. грн.	56472,0	76486,0	43178,0	76,5	-23,5
Чисельність персоналу, чол.	2	7	7	350,0	250
Обсяг виробництва, тис. грн.	19931,0	129059,0	46728,0	234,4	134,4
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	17520,0	112050,0	38622,0	220,45	120,45
Необоротні активи, тис. грн.	18604,0	33968,0	48170,0	258,92	158,92
Оборотні активи, тис. грн.	116591,0	153598,0	117997,0	101,21	1,21
Чистий фінансовий результат (“+” прибуток; “-” збиток, тис. грн.	13402,0	32357,0	12030,0	89,76	-10,24

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Важливу інформацію про фінансовий стан підприємства можна отримати в процесі аналізу структури його капіталу за джерелами формування, а також за напрямками використання.

Така структура представлена на рис. 2.1. та рис. 2.2.

З таблиці 2.3. ми бачимо неоднорідну динаміку за всіма показниками за період 2021-2023 р.р.

В 2022 р. підприємство різко збільшило обсяги виробництва та реалізації продукції, а в 2023 р. знову різко скоротило. Проте в цілому за весь період значення цього показника зросло на 134,4%.

За весь період, який досліджувався підприємство збільшило чисельність персоналу.

Позитивними змінами є збільшення вартості власного капіталу (+56,2) та зменшення вартості залученого капіталу (-23,5).

За період 2021-2023 р.р. різко збільшилася вартість необоротних активів (158,9%).

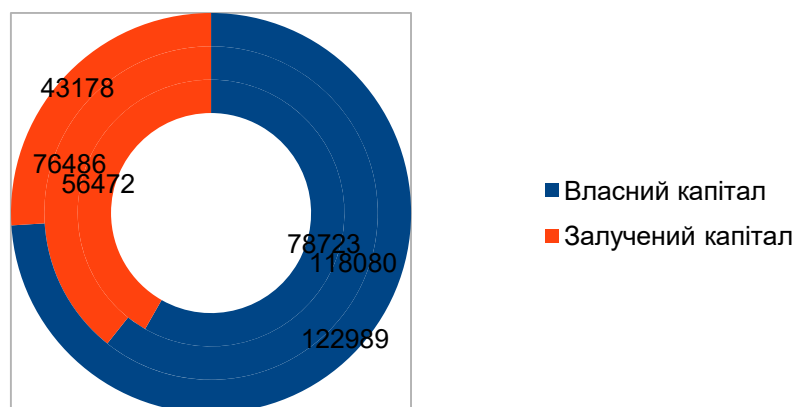

Рис. 2.1. Структура капіталу ФГ “Антарес Агро-П” за джерелами формування в 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.3.

Структура капіталу фермерського господарства, яка представлена на рис. 2.1., показує позитивні зміни за період.

Ми бачимо, що в структурі переважає власний капітал. До того ж, на кінець 2023 р. його питома вага різко збільшилася. Це відбулося через різке скорочення підприємством вартості залученого капіталу. Такі зміни говорять про збільшення фінансової стійкості та фінансової незалежності фермерського господарства за період, який досліджувався.

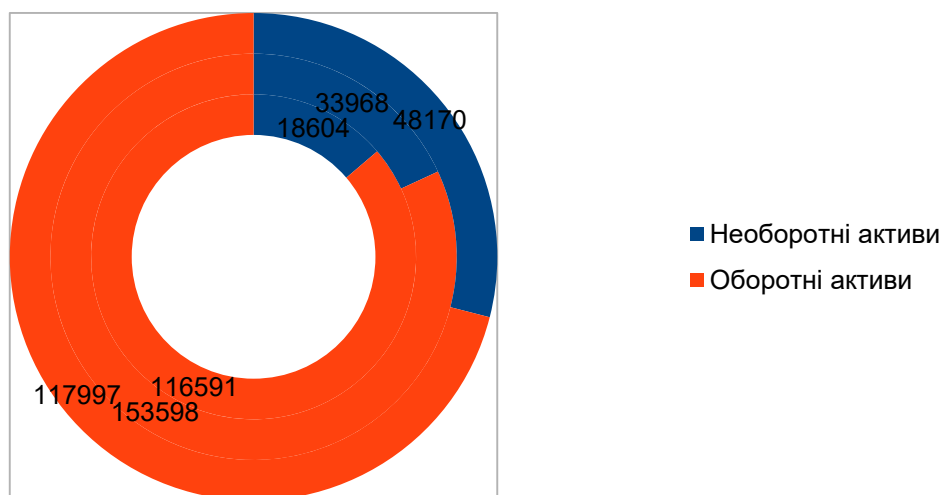

Рис. 2.2. Структура капіталу ФГ “Антарес Агро-П” за напрямками використання в 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.3.

На рис. 2.2. представлена структура капіталу фермерського господарства за напрямками використання. Тут ми бачимо що в значній мірі переважають оборотні активи. За період 2021-2023 р. питома вага необоротних активів збільшилася. Такі зміни є позитивними, оскільки говорять про підвищення ділової активності підприємства. Тобто на кінець 2021 р. господарство мало більшу кількість максимально мобільних активів, які легко трансформувати в грошові кошти.

Далі проаналізуємо показники ефективності використання ресурсів господарством “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р. Розрахунки приведені в наступній таблиці (табл. 2.4.).

Таблиця 2.4.

Показники ефективності використання ресурсів ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р.

Показники	Значення за роками			Відхилення , %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Середньорічна вартість	18716,0	26286,0	41069,0	219,43	119,43

основних фондів, тис. грн.					
Фондовіддача, грн.\грн.	1,06	4,91	1,14	107,55	7,55
Фондоємкість, грн.\грн.	0,94	0,20	0,88	93,62	-6,38
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	130146,5	135094,5	135797,5	104,34	4,34
Оборотність оборотних активів, грн.\грн.	1,53	4,91	0,34	22,22	-77,78
Тривалість одного обороту оборотних активів, дні	235	73	1059	450,64	350,64

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Динаміка деяких розрахованих в таблиці показників представлена на рис. 2.3.

Основний показник, який характеризує ефективність використання основних фондів на підприємстві є фондовіддача. В фермерському господарстві ми бачимо покращення значення цього показника за період 2021-2023 р.р. (+7,55%).

Фондоємкість є оберненим показником до фондовіддачі. Кожне підприємство прагне до зменшення його значення.

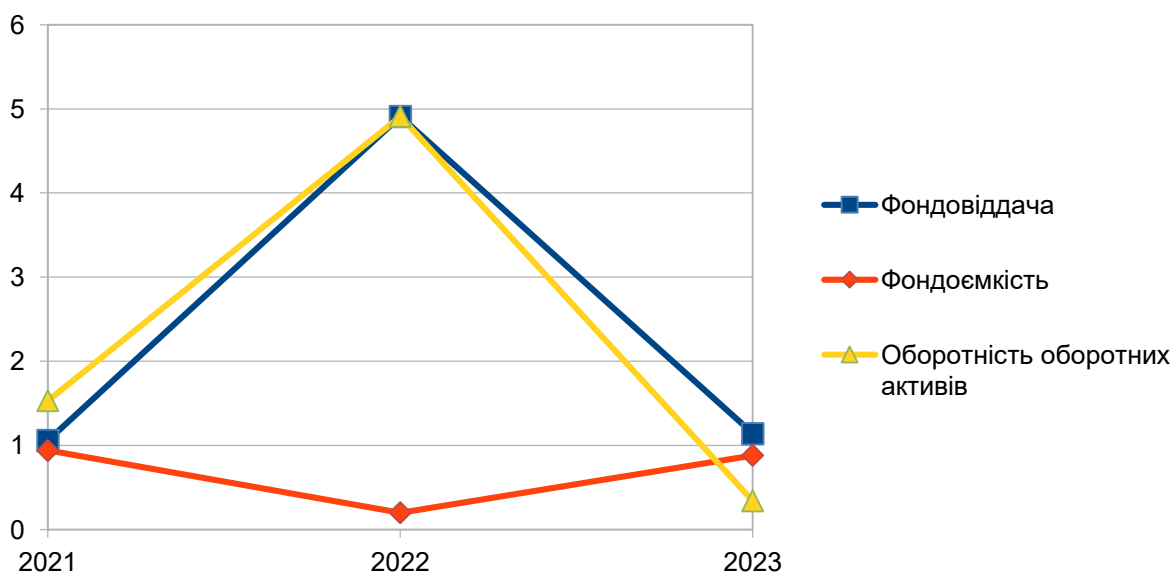

Рис. 2.3. Динаміка показників ефективності використання активів ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.4.

Ефективність використання оборотних активів характеризують показники оборотності та кількості оборотів.

Оборотність показує кількість оборотів, які роблять активи за звітний період. Кожне підприємство прагне до збільшення значення цього показника. В нашому випадку він різко погіршив свої значення (-77,8%), що говорить про зменшення ділової активності та сповільнення процесу трансформації активів.

Показник тривалості обороту характеризує час (в днях) на протязі якого активи здійснюють повне коло трансформації.

Значення за показником тривалості обороту за весь період також дуже різко погіршилося, що є дуже негативним наслідком для ФГ “Антарес Агро-П”.

Важливими результатами, які характеризують ефективність діяльності будь-якого підприємства є показники прибутковості діяльності. Вони показують наскільки підприємство було успішним на протязі звітного періоду та який кінцевий результат воно отримало.

Розрахунок показників прибутковості діяльності ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р. приведено в наступній таблиці (табл. 2.5.).

Таблиця 2.5.

Показники прибутковості ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Показники	Значення за роками			Відхилення, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	19931,0	129059,0	46728,0	234,45	134,45
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	17520,0	112050,0	38622,0	220,45	120,45
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн.	13402,0	32357,0	12013,0	89,64	-10,36
Чистий фінансовий прибуток (збиток), тис.грн.	13402,0	32357,0	12013,0	89,64	-10,36
Рентабельність (збитковість) виробництва продукції, %	76,5	28,9	31,1	40,65	-59,35

Джерело: Складено автором на основі аналізу фінансової звітності

Динаміка деяких показників, які приведені в таблиці, представлена на наступному рисунку (рис.2.4.).

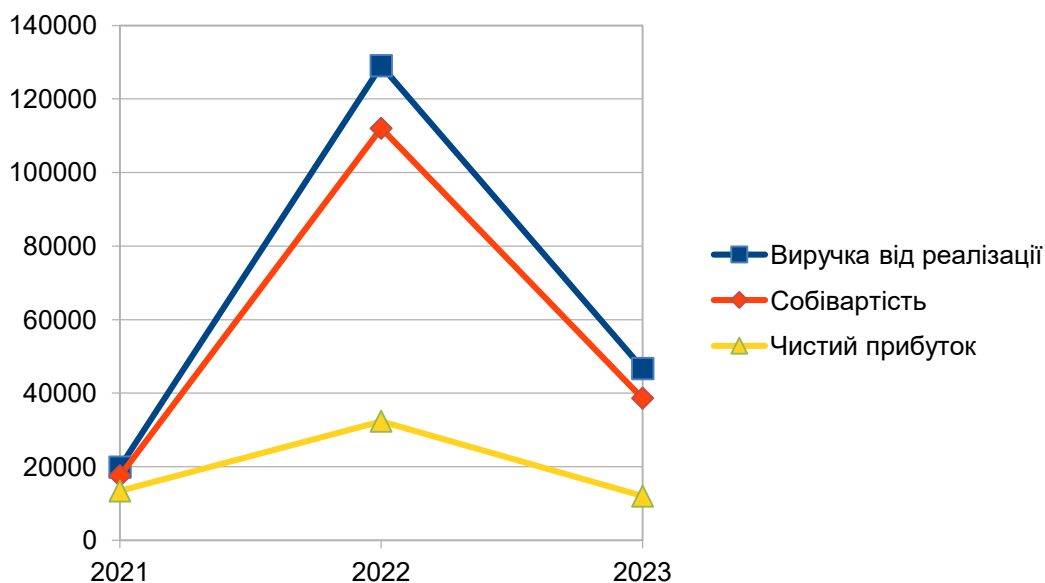

Рис. 2.4. Динаміка показників прибутковості діяльності ФГ "Антарес Агро-П" за період 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.5.

Як видно з таблиці та з діаграми, в цілому за період 2021-2023 р.р. підприємство зменшило прибутковість своєї діяльності, хоча виручка від реалізації продукції на кінець періоду зростає на 134%.

Підприємство різко збільшило собівартість сільськогосподарської продукції та різко скоротило величину чистого прибутку. Хоча в 2022 р. прибуток різко зріс в порівнянні з 2021 р.

Важливу характеристику економічній ефективності діяльності дає показник рентабельності, оскільки він є відносним та характеризує співвідношення отриманого чистого результату до понесених витрат підприємства.

За період 2021-2023 р.р. показник рентабельності скоротився майже наполовину. Такі зміни також є негативними для ФГ "Антарес Агро-П".

Наступним етапом аналізу є аналіз складу та структури виробництва сільськогосподарської продукції для ФГ "Антарес Агро-П" (табл. 2.6.).

Таблиця 2.6.

Обсяги виробництва продукції ФГ “Антарес Агро-П” за видами в 2021-2023 р.р.

Вид продукції	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення (за обсягом) , %	
	Ц.	Питома вага, %	Ц.	Питома вага, %	Ц.	Питома вага, %	Темп росту	Темп приросту
1. Зернові та зернобобові, в т.ч.:	2456,0	8,5	153994,2	85,3	44364,0	71,5	1806,35	1706,35
- пшениця озима	1976,0	6,8	91616,5	50,7	29309,0	47,3	1483,25	1383,25
- ячмінь озимий	480,0	1,7	62377,7	34,6	15055,0	24,2	3136,46	3036,46
2. Технічні культури, в т.ч.:	25461,0	88,0	25515,0	14,1	17400,0	28,1	68,34	-31,66
- ріпак озимий	10850,0	37,5	-	-	4980,0	8,0	45,9	-54,1
- соняшник	14611,0	50,5	25515,0	14,1	12420,0	20,1	85	-15
3. Виноград	1000,0	3,5	1021,0	0,6	251,0	0,4	25,1	-74,9
Всього:	28917,0	100,0	180530,2	100,0	62015,0	100,0	214,46	114,46

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Структура виробництва продукції господарством за 2021-2023 р.р. представлена на наступному рис. 2.5.

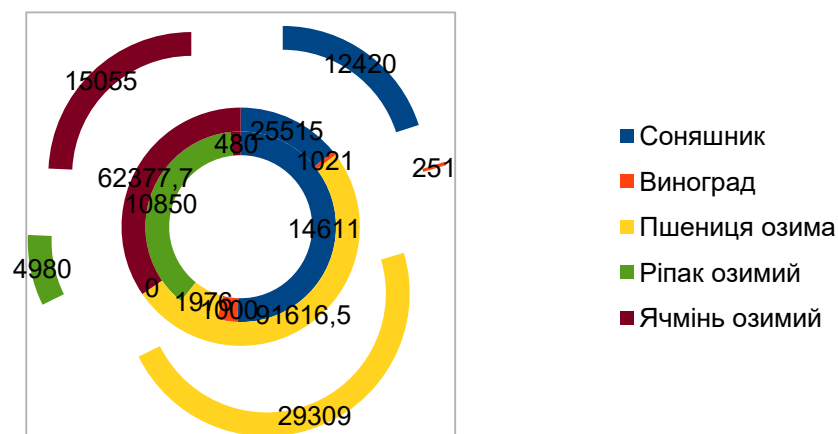

Рис. 2.5. Структура виробництва сільськогосподарської продукції ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.6.

З таблиці та графіку ми бачимо різкі зміни в структурі виробництва сільськогосподарської продукції господарством “Антарес Агро-П”.

Так на кінець 2023 р. різко збільшилася питома вага зернових культур (пшениці та ячменю) та скоротилася питома вага виробництва технічних культур. Дещо скоротилося й виробництво винограду.

В цілому результати аналізу ефективності діяльності фермерського господарства за період 2021-2023 р.р. є достатньо непоганими (в порівнянні з іншими підприємствами галузі). Проте, результати які були отримані на кінець 2023 р. заставляють задуматися про розробку та впровадження дій по підвищенню ефективності та фінансовому оздоровленню даного фермерського господарства.

2.3. Оцінка інвестиційного забезпечення фермерського господарства “Антарес Агро-П”

Оцінка фінансового забезпечення базового підприємства проводиться з метою виявлення ступеня його інвестиційної привабливості для потенційного інвестора.

Використання різних методик оцінки інвестиційної привабливості підприємств дає інвесторам можливість оцінити перспективи своїх вкладень та обрати об'єкт, що максимально відповідає їх вимогам. Оцінка інвестиційної привабливості самим суб'єктом господарювання дає можливість керівництву проаналізувати конкурентну позицію підприємства та оцінити його інвестиційний потенціал.

У сучасній економічній літературі обґрунтовано безліч методик оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Поширеними є методи рейтингової оцінки, методи аналізу, що ґрунтуються на виявленні емпіричних закономірностей, методи математичної статистики, моделі, що ґрунтуються на концепціях дисконтованого грошового потоку на концепціях доданої вартості. Більшість методик ґрунтується на розрахунку значної кількості показників

фінансово-господарської діяльності підприємства без урахування галузевого аспекту.

В нашому випадку, для оцінки інвестиційної привабливості ФГ “Антарес Агро-П” ми розрахуємо показники за наступними групами:

1. Показники ліквідності.
2. Показники фінансової стійкості.
3. Показники ділової активності.
4. Група показників рентабельності.

Деякі показники з перерахованих груп були розраховані раніше в даному розділі.

Таблиця 2.7.

Показники ліквідності ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Показники	Рекомендовані значення	Значення за роками			Відхилення , %	
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-2	2,06	2,01	2,73	0,67	32,52
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-1	0,89	1,25	1,16	0,27	30,34
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,6	0	0,01	0	0	0

Джерело: Складено автором на основі даних фінансової звітності підприємства

В загальному випадку показники ліквідності діяльності характеризують структуру активів господарства за певним ступенем ліквідності. Ліквідність — це здатність певного виду ресурсу трансформуватися в грошові кошти, причому важливою характеристикою є швидкість такої трансформації.

Для більшої наглядності представимо динаміку показників ліквідності в вигляді графіку.

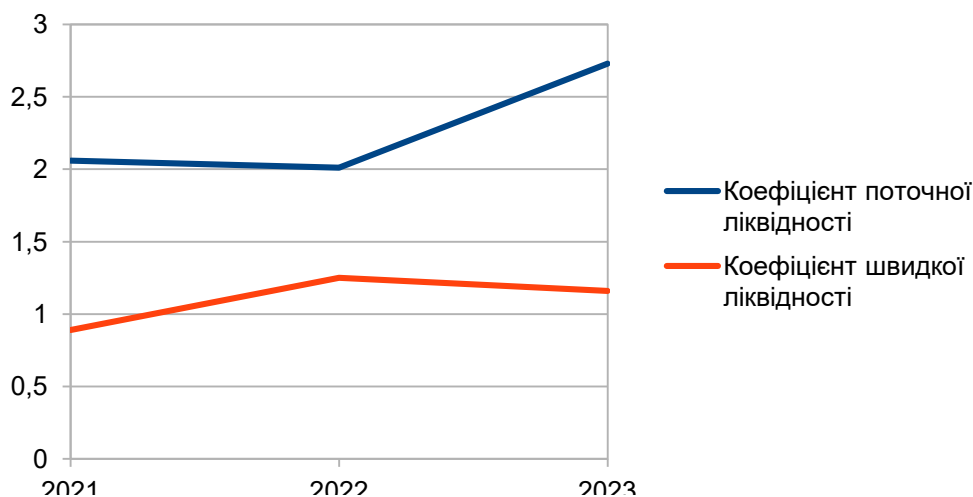

Рис. 2.6. Динаміка показників ліквідності ФГ “Антарес Агро-П” за період 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.7.

З даних, які наведені в таблиці та на графіку ми бачимо що значення показників ліквідності за період 2021-2023 р.р. покращили свої значення. Хоча динаміка за показниками не була однорідною. Коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності спочатку в 2022 р. погіршили свої значення, а потім в 2023 різко покращили.

Значення показника абсолютної ліквідності ми бачимо лише в 2022 р., оскільки тільки в цьому році на балансі ФГ були відображені грошові кошти.

Проаналізуємо показники фінансової стійкості ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Таблиця 2.8.

Показники фінансової стійкості ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Показники	Рекомендовані значення	Значення за роками			Відхилення , %	
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0,58	0,59	0,74	0,16	27,59
Коефіцієнт фінансової залежності	≤2	1,72	1,69	1,35	-0,37	-21,51
Коефіцієнт фінансового ризику	<0,5	0,72	0,69	0,35	-0,37	-51,39

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,76	0,69	0,61	-0,15	-19,74
Коефіцієнт покриття запасів	>0,6-0,8	0,91	0,98	1,10	0,19	20,88

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Основним критерієм для оцінки фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання є співвідношення власних та залучених коштів.

Динаміку показників фінансової стійкості ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р. представимо на наступному графіку (рис. 2.7.)

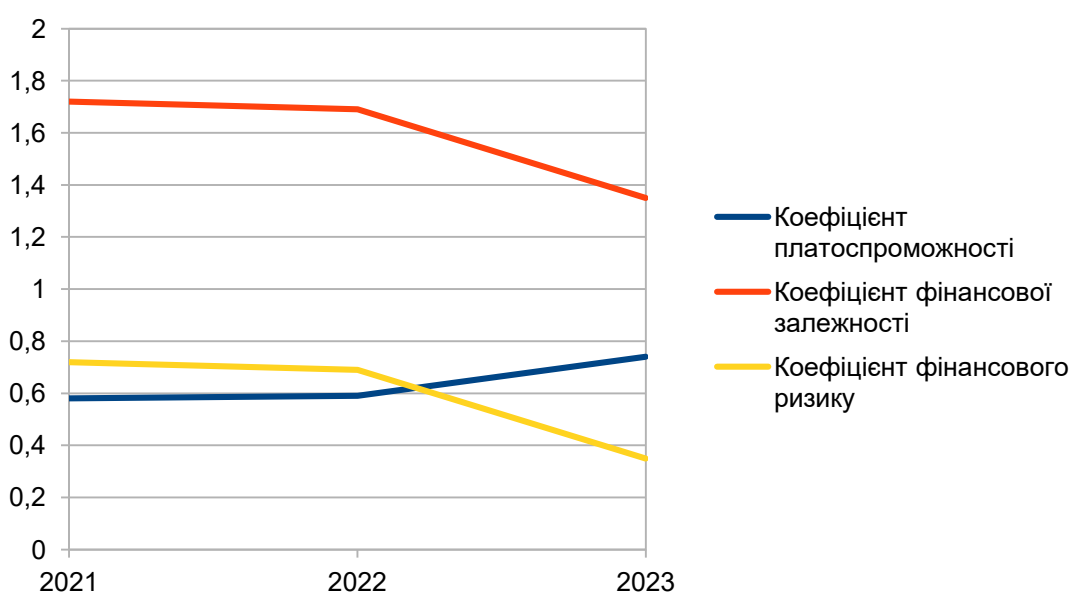

Рис. 2.7. Динаміка показників фінансової стійкості ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.8.

З даних, які ми бачимо в таблиці та на графіку, в цілому можна сказати, що фінансова стійкість ФГ “Антарес Агро-П” є достатньо високою та за період, який досліджувався навіть покращилася. Насамперед це видно зі збільшення значення коефіцієнту автономії. За весь період він покращився майже на 28%.

Більше ніж на 50% зменшилося значення коефіцієнту фінансового ризику. Такі зміни є теж оптимальними. Ми бачимо що в 2023 р. даний показник досяг рівня оптимального рекомендованого значення.

За період 2021-2023 р.р. дещо зменшилася маневреність власного капіталу, але в цілому значення цього показника залишилося на рівні оптимального.

Тобто можна сказати, що в цілому даний суб'єкт господарювання має високу фінансову стійкість.

Наступним етапом аналізу є аналіз групи показників ділової активності.

Їх розрахунок представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

Показники ділової активності ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Показники	Значення за роками			Відхилення , %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Коефіцієнт оборотності активів	0,15	0,11	0,78	0,63	420
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,53	4,91	0,34	-1,19	-77,78
Період обороту оборотних активів	235	73	1059	824	350,64
Коефіцієнт оборотності запасів	1,08	0,68	3,10	2,02	187,04
Період обороту запасів	333,33	529,41	116,13	-217,2	-65,16
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,7	0,21	2,57	1,87	267,14
Тривалість погашення дебіторської заборгованості	514,29	1714,29	140,08	-374,21	-72,76
Коефіцієнт оборотності готової продукції	1,35	0,78	7,03	5,68	420,74
Період погашення кредиторської заборгованості	208,10	90,68	87,15	-120,95	-58,12
Фондовіддача	1,06	4,91	1,14	0,08	7,55
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,45	0,18	1,04	0,59	131,11

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства

В цілому, показники, які представлені в таблиці мали неоднорідну динаміку. Деякі з них покращили свої значення (наприклад, коефіцієнт оборотності власного капіталу період погашення кредиторської

заборгованості), а деякі навпаки погіршили (коефіцієнт оборотності оборотних активів).

Динаміку деяких показників що представлені в таблиці зобразимо в вигляді графіку (рис. 2.7.).

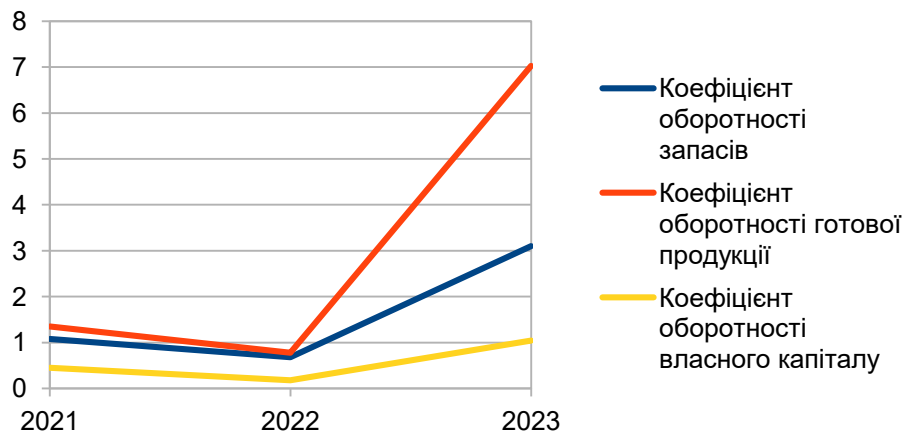

Рис. 2.8. Динаміка показників ділової активності ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.9.

Розрахунки показують дуже непогані значення за показниками ефективності використання активів в цілому, запасів, дебіторської заборгованості, готової продукції, фондівіддачі тощо.

За досліджуваний період різко погіршилося значення лише за показником оборотності оборотних активів. Його зменшення склало майже 78%.

Останньою групою показників, які аналізуються при оцінці інвестиційного забезпечення є показники рентабельності.

Їх розрахунок наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р. (%)

Показники	Значення за роками			Відхилення , %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темп росту	Темп приросту
Загальна рентабельність	7,65	28,9	31,1	23,45	306,54
Рентабельність власного	6,42	12,07	26,31	19,89	309,81

капіталу					
Рентабельність активів	3,74	7,15	19,47	15,73	420,59
Рентабельність оборотних активів	4,34	8,70	28,42	24,08	554,84

Джерело: Складено автором на основі фінансової звітності підприємства.

Динаміку показників рентабельності представимо в вигляді графіку.

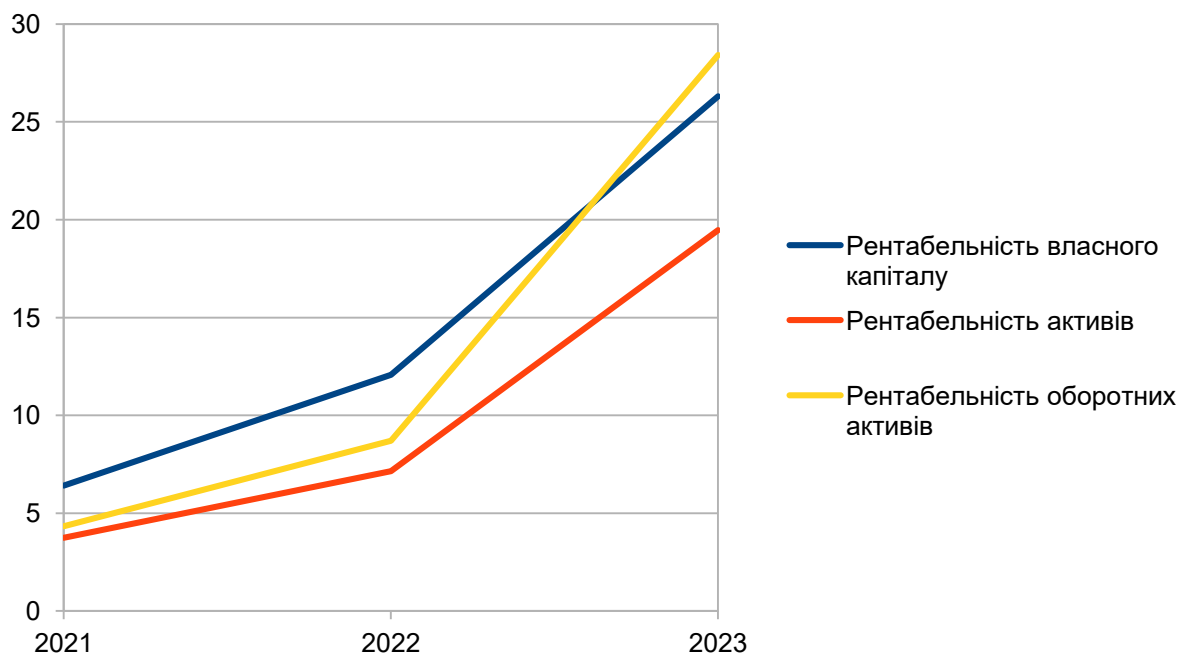

Рис. 2.8. Динаміка показників рентабельності ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р.

Джерело: Побудовано автором на основі даних таблиці 2.10.

В загальному випадку, показники рентабельності - це відносні показники, які характеризують ефективність використання певного виду ресурсу. Вони розраховуються як співвідношення отриманого результату (прибутку) до затрат ресурсів.

З розрахунків, які приведені в таблиці, та з графіку ми бачимо дуже високі значення за всіма показниками рентабельності. Особливо високі значення спостерігалися в 2023 р.

В цілому за період ці показники в 3-4 рази. Дуже позитивний результат для ФГ “Антарес Агро-П” за 2021-2023 р.р..

Підсумовуючи результати аналізу інвестиційного забезпечення фермерського господарства, можна сказати, що воно є достатньо високим. За період 2021-2023 р.р. інвестиційна привабливість даного су'б'єкту господарювання підвищилася.

Насамперед, це видно зі зростання значень показників рентабельності. Крім того, в цілому, також покращилися значення фінансової стійкості.

Показники ділової активності ФГ “Антарес Агро-П” не є найкращими, але в загальному випадку, їх рівень є достатньо прийнятним.

За результатами аналізу, який був проведений в даному розділі можна зробити наступні висновки:

1. ФГ “Антарес Агро-П” мало непогані результати господарської діяльності в 2021-2023 р.р. враховуючи складну ситуацію в країні, що пов'язано з війною.

2. Діяльність ФГ “Антарес Агро-П” в даний час пов'язана з великою кількістю загроз та ризиків, що знову ж таки, обумовлено станом навколишнього бізнес-середовище. Проте підприємство продовжує функціонувати та отримувати доволі непогані результати.

3. За досліджуваний період відбулися великі зміни в структурі сільськогосподарської продукції ФГ “Антарес Агро-П”. Різко скоротилася питома вага технічних культур та зросла питому вага зернобобових культур. Такі зміни обумовлені зміною попиту на сільськогосподарську продукцію в 2021-2023 р.р.

4. ФГ “Антарес Агро-П” можна назвати інвестиційно-привабливим господарством, оскільки навіть за умов війни воно має високі значення практично за всіма показниками інвестиційного забезпечення. Враховуючи це, господарство може розробляти та впроваджувати політику залучення інвестиційних коштів для підтримки своєї діяльності в складний час війни.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1. Лізинг – як ефективна форма матеріально-технічного забезпечення фермерського господарства

Результати аналізу, який було проведено в попередньому розділі показує що фермерське господарство “Антарес Агро-П” має непогану інвестиційну привабливість за своїми показниками ефективності господарської діяльності за останні 3 роки. Саме тому йому можна пропонувати залучення інвестиційних коштів для підтримки своєї діяльності в складний час війни та для розвитку.

Одним з пріоритетних напрямків такого розвитку може бути використання в діяльності фермерського господарства лізингу.

За умов, які склалися, лізинг є більш вигідним варіантом придбання сільськогосподарської техніки для ФГ “Антарес Агро-П” ніж кредит.

Лізинг - це оренда майна, яке можна викупити після закінчення терміну дії договору. Оформивши лізинг, фермерське господарство отримує конкретний вид необхідної техніки, а не гроші на його покупку, як у випадку з кредитом.

Різниця між лізингом та кредитом полягає в:

- цілях фінансування;
- праві власності на майно;
- виді фінансування;
- вимог до застави;
- процедуру ухвалення рішення;
- страхування.

Переваги використання лізингу перед кредитом для придбання сільськогосподарської техніки для ФГ “Антарес Агро-П” представлені в наступній таблиці (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1.

Переваги використання лізингу перед кредитом для
ФГ “Антарес Агро-П”

Характеристика	Лізинг	Кредит
Спосіб отримання об'єкту	Отримання об'єкту в оренду	Отримання коштів на придбання об'єкту
Власник об'єкту	Лізингодавець	Фермерське господарство
Фінансове забезпечення	Додаткове фінансове забезпечення не потрібно	Частіше за все потрібне додаткове фінансове забезпечення
Відповідальний за реєстрацію та страхування техніки	Лізингова компанія	Фермерське господарство
Швидкість оформлення	Швидке прийняття рішення	Оформлення може зайняти певний час

Джерело: Складено автором на основі джерела 17

Таким чином, для ФГ “Антарес Агро-П” лізинг є більш вигідним через більш просту процедуру, економію часу та меншу відповідальність за оформлення, а також за страхування.

Лізинг для фермерського господарства є найбільш простим способом придбання транспорту чи обладнання.

Основні переваги лізингу для ФГ “Антарес Агро-П”:

- швидкість оформлення — щоб отримати потрібну техніку, господарство повинно укласти договір із лізингодавцем.

- гнучкий графік платежів — графік узгоджується індивідуально, з урахуванням особливостей діяльності, є можливість відстрочення платежу.

- економія коштів — багато виробників техніки та дилери пропонують вигідні програми лізингу, тому можна обійтися без посередників і заощадити, не переплачуючи за майно;

- можливість оформити в лізинг техніку, що була у використанні. Така техніка є дешевшою, ніж нова.

Проте лізинг також має і ряд недоліків.

- обмеженість— лізинг дозволяє отримати лише техніку у користування. Якщо фермерському господарству потрібно поповнити оборотні кошти або купити сировину, слід вибрати кредит;

- майно не належить фермерському господарству. Тобто воно не може вільно розпоряджатися майном без попередньої згоди лізингодавця;

- оподаткування ПДВ - платежі за договором лізингу оподатковуються податком на додану вартість. Це створює труднощі для фермерського господарства, яке не є платниками ПДВ.

Вплив всіх перерахованих факторів на розвиток лізингу в Україні підтверджують і статистичні дані.

Лізингові компанії асоціації «Українське об'єднання лізингодавців» у 2022 році зареєстрували 2153 одиниці сільськогосподарської техніки, що на 17% більше, ніж у попередньому [19] .

Таким чином, за підсумками року лізинг показав зростання у всіх ключових для себе сегментах, незважаючи на глобальну та внутрішньоукраїнську рецесію, йдеться у повідомленні асоціації.

Трійкою лідерів із реєстрацій агротехніки минулого року стали «ОТП Лізинг» (57% від усіх реєстрацій за період), «Кредобанк» (15%) та «Адванс Лізинг» (11%). Їхня сукупна частка в цьому сегменті склала 84%.

Найбільш поширеним видом техніки у аграріїв були трактори, частка яких на ринку склала 26%, а трактори виробництва New Holland користувалися підвищеним попитом (23% від загального обсягу). Наступними за популярністю були бренди John Deere (16%) та Fendt (12%)».

Поза сегментом тракторів, близько 14% нових реєстрацій припало на техніку для обробки ґрунту, 14% — на жниварки, а ще 11% — на сівалки. Інші види техніки мали частку менше 10%.

Загальний парк сільськогосподарської техніки лізингових компаній на кінець 2022 року також зріс на 14% і сягнув 4805 одиниць. Найбільше техніки належить компанії «ОТП Лізинг» (52% від парку всіх членів асоціації), друге

місце за цим показником займає «Кредобанк» (18%) та третє - «Альфа-Лізинг» (9%).

В такій ситуації можна сказати, що лізинг є одним із найдієвіших інструментів розвитку матеріально-технічного переоснащення і запровадження інновацій для ФГ «Антарес Агро-П». Він надає доступ господарству до передової техніки в умовах її швидкого подальшого старіння. Лізинг виступає тим фінансовим механізмом, що дає змогу фермерському господарству придбати необхідне устаткування на умовах поступової сплати коштів, зароблених, зокрема, на його експлуатації. Так як, для придбання сучасної техніки фермерським господарством необхідні великі капіталовкладення, а враховуючи вплив економічної кризи ФГ «Антарес Агро-П» не має фінансової можливості такого придбання, то саме за умов лізингових операцій є можливість для нього розв'язати проблему оновлення виробництва.

Наприклад, у західних країнах лізинг є особливим видом фінансування. У формі лізингових операцій У Німеччині здійснюється майже 17% інвестицій, в Англії та Австрії – 28%, У Франції – 18%, В Нідерландах – 26%, у США – 30 % [9].

Отже, можна зробити висновки, що використання лізингу в діяльності ФГ «Антарес Агро-П» в наш час є цілком допустимим та обґрунтованим напрямком його підтримки та розвитку.

3.2. Напрями державної підтримки розвитку фермерських господарств

Дуже важливу та стратегічну роль в підтримці діяльності фермерських господарств в нашій країні відіграє держава. Особливо ця роль поширюється в наш час, коли війна зводить нанівець намагання багатьох господарств хоча б якось функціонувати.

Враховуючи місцерозташування ФГ «Антарес Агро-П», можна сказати що його діяльність в даний час пов'язана з дуже великою кількістю ризиків. Це

не лише ризики, які стосуються обстрілів територій регіону та постійних ракетних атак. Це також ризики, які пов'язані з такими чинниками як регулярні кризи з постачанням енергоресурсів та кліматична криза в зв'язку з катастрофою на Каховській ГЕС, яка відбулася в минулому році.

Україна за 2022 військовий рік експортувала майже 100 млн тонн сільськогосподарської продукції. Лідери – кукурудза, соняшник, ріпак. За даними Міністерства економіки України, це принесло до державного бюджету понад 44 млрд. дол. доходів [10]. Такі показники в наших умовах є подвигом. Цінність фермерського виробництва стала відчутною саме з початком повномасштабної війни

На початку війни, коли частина Миколаївської та вся Херсонська область перебувала під окупацією, а порти Одещини закрилися, ціни на овочі злетіли до небес, але вже 2023 р. стабілізувалися. Саме завдяки безперервній роботі невеликих фермерських господарств. Поки Херсонщина та Миколаївщина долали російську навалу, аграрії на Київщині почали вирощувати кавуни, на Хмельниччині — помідори та цибулю. Український ринок підлаштувався та закрив позиції, які тимчасово не міг дати південь країни.

Нині війна несе свої ризики, які постійно змінюються та доповнюються. Частина продукції ферми застрягла на українсько-польському кордоні через блокування. Купівельна спроможність людей впала, а ціни на продукти зросли.

Війна може стати причиною серйозних наслідків для сільськогосподарського сектору та фермерів, тому зараз вони потребують посиленої підтримки держави. Аграрії є постійною ціллю для російських атак. Всі зернові культури російська ракета може знищити в одну мить, як і самих фермерів. Але, незважаючи на численні обстріли, вони й надалі працюють.

За січень-листопад 2023 року через морські порти Одеської області (Ізмаїл, Рені, Усть-Дунайськ, Південний, Чорноморськ та Одесу) експортували 39,2 млн. тонн зерна. Чистий прибуток за 11 місяців склав 490 млн грн. [10]

Один із найбільших викликів для аграріїв зараз це ціна на зерно, яке вони продають за копійки. Агротрейдери приїжджають і з місця забирають зерно за

безцінь. Адже порти вже не працюють так, як у довоєнні часи. Одразу зерно реалізувати не вдається, а зберігати просто ніде — люди не розраховували, що таку велику кількість продукції доведеться тримати в одному місці через неможливість її продати. Зберігання на елеваторі також не безкоштовна послуга.

Тому наразі фермерство в Україні дуже нелегка галузь. Воно зараз залежимо не лише від військових обставин, а й від природних. Через посуху 2023 року якась частина врожаю в Україні зникла.

Щоб убезпечити себе від можливих військових викликів, фермерські господарства роблять запаси палива, генераторів, є люди, які готові вийти на роботу будь-якої миті за потреби. Так само робить й ФГ “Антарес Агро-П”.

Кредити – це важлива складова для розвитку фермерських господарств України. Нині пільгове кредитування “5–7–9” є чи не єдиною державною підтримкою, на яку можуть розраховувати сільгоспвиробники. Допомога підприємцям у цьому напрямі важлива, адже разом із розвитком власних фірм вони створюють робочі місця та розвивають інфраструктуру.

Сьогодні фермери не отримують адекватного фінансування. Більше того, за два роки великої війни вони не можуть заробити через низькі ціни на зернові та логістику, яка сильно подорожчала.

Підприємці, які мають менше 100 га землі, часто просто не можуть взяти кредит на свої потреби. Їм відмовляють. Йдеться саме про дрібний та середній бізнес.

Кредитування фермерів в Україні стикається з низкою проблем, які впливають на фінансову стійкість та розвиток аграрного сектору. Основними серед них є:

- Високі відсоткові ставки. Це може значно збільшити фінансове навантаження на аграрний сектор та робить кредити менш доступними для фермерів, зокрема для тих, хто має обмежені ресурси, тобто для сімейних бізнесів, малих та середніх фермерів;

- Обмежений доступ до кредитів для малих та середніх фермерів. Їм важко отримати доступ до кредитів через відсутність адекватного забезпечення чи історії кредитування. Більшість кредиторів надають перевагу великим агробізнес-структурам, що обмежує можливості менших фермерів;

- Нестабільність економічної ситуації та коливання цін на аграрні продукти. Це ускладнює роботу фермерів та створює ризики для кредиторів; призводить до обмеження кредитування або встановлення високих відсоткових ставок;

- Бюрократичні та правові проблеми. Складна процедура отримання кредитів та багатошарова бюрократія стають на заваді фермерам. Недостатня чіткість та прозорість у правових та фінансових вимогах також можуть впливати на можливість отримати кредит;

- Відсутність страхування ризиків. Це робить кредитування для фермерів менш привабливим, оскільки у них може не бути достатніх засобів захисту від непередбачених обставин, таких як ринкові коливання, військові загрози, знищення внаслідок російських атак тощо.

В Україні аграрії платять до бюджету понад 1,6 млрд. грн. на рік. Але замість підтримки ми спостерігаємо поступове знищення малого та середнього агробізнесу в країні.

з 1 січня 2024 року набув чинності другий етап земельної реформи, проти якого виступають фермери в Україні. Він передбачає, що землю зможуть купувати не лише фізичні, а й юридичні особи. І не по 100 га, як було раніше, а по 10 тис. га в одні руки. Проблема в тому, що ніде у світі не продають землю у таких обсягах, тим паче юридичним особам. Середній розмір фермерського господарства у Європі – 17 га .

Інша проблема полягає в тому, що зараз війна і доступ до банків є вкрай складним. Відсоткова ставка за кредитами є несприятливою, а заробити фермеру нелегко. Тобто для багатьох малих підприємців фінансові обмеження можуть бути перешкодою для участі в аукціонах на придбання земельних

ділянок. Це може сприяти концентрації землі в руках лише великих гравців ринку.

ФГ “Антарес Агро-П” працює в Одеському регіоні, в якому дана проблема не є настільки актуальною як в інших регіонах України. В Одеському регіоні в даний час взагалі нема холдингів. Тут переважає малий та середній бізнес, де в одних руках концентрується 20–40 тисяч гектарів.

Також на Одещині через посуху та відсутність зрошувальної системи поля для аграріїв непривабливі. Треба вкладати солідні ресурси, докладати багато сил та праці, щоб від цієї землі отримати віддачу. Великі підприємці навряд чи цим займатимуться.

Можна скільки завгодно розмірковувати про плюси відкриття ринку землі (і вони справді є), проте очевидно, що українська держава від початку своєї незалежності не сформувала правильної стратегії розвитку села. Тому це цивілізоване за світовими мірками рішення лягло на непідготовлену, насамперед для своїх селян основу. І це при тому, що більш як половина об'єднаних під час децентралізації громад — сільські.

Наразі ми спостерігаємо відсутність з боку держави підтримки фермерства та середнього класу на селі, яких війна перевіряє на міцність. Відбувається економічне виснаження сільських громад. Зокрема, без достатньої підтримки фермерів може зменшитись виробництво сільськогосподарської продукції, що призведе до дефіциту продуктів харчування та значного зростання цін. Постраждає весь бізнес, який може розвиватися у селі на основі фермерства. Тут мається на увазі також переробка. Ця ситуація може призвести до негативних наслідків для економіки України та знищення села.

Таким чином, можна зробити висновки, що без перебільшення важлива роль держави в підтримці фермерських господарств зараз практично не виконується. Держава підлаштовується під вимоги своїх кредиторів та інтереси великого бізнесу в аграрному секторі. При цьому зовсім забуваються потреби та роль невеликих фермерських господарств, які на свій страх та ризик продовжують боротися з наслідками воєнної агресії.

3.3. Формування стратегії розвитку фермерського господарства як основа підвищення його конкурентоспроможності

Основні зусилля внутрішнього середовища сучасного фермерського господарства повинні бути направлені на формування стратегічного підходу до підвищення його конкурентоспроможності. Не є виключенням й ФГ “Антарес Агро-П”.

Формування стратегії розвитку для ФГ “Антарес Агро-П” полягає в формуванні місії та розробці системи цілей, які допоможуть прокласти шлях для досягнення поставленої місії.

Вирішенню даної проблеми для ФГ “Антарес Агро-П” сприяє реалізація власної стратегії, що враховує регіональні особливості, досвід роботи та особливості діяльності.

Саме завдяки правильно розробленій і керованій стратегії ФГ “Антарес Агро-П” може досягти економічної стабільності і конкурентоспроможність на сільськогосподарському ринку.

У структурі діючих у сільському господарстві Одеської області підприємств за організаційно-правовими формами фермерські господарства мають найбільшу питому вагу, яка на протязі останніх років перевищує 80%. Проте, сучасний стан сільськогосподарського виробництва, вказує на те, що зміна форми власності і господарювання не привели сьогодні до появи ефективного власника. Фермерські господарства, недивлячись на значну вагу в кількості господарюючих суб'єктів аграрного сектору, посідають порівняно незначне місце й роль у виробництві продукції сільського господарства поряд з іншими організаційно-правовими формами господарювання [7].

Тобто в своїй діяльності ФГ “Антарес Агро-П” крім загроз, пов'язаних з війною та її наслідками, постійно відчуває загрози з боку великих виробників. Ці загрози створюють певний тиск на діяльність фермерського господарства, який обов'язково потрібно враховувати при формуванні стратегії свого розвитку.

Діяльність фермерських господарств характеризується великим ступенем ризику, пов'язаним також зі змінами попиту і пропозиції продукції, не налагодженістю економічних зв'язків з партнерами. Підприємці, які зайняті в агробізнесі, недостатньо знають про своїх конкурентів, який товар вони пропонують, як організований їх бізнес, їх сильні і слабкі сторони. Ця невизначеність призводить до того, що певна кількість господарств, які не використовують стратегію розвитку, виявляються в ситуації виживання і основною метою їх функціонування є забезпечення і підтримка достатнього рівня своєї конкурентоспроможності. Основна мета стратегічного планування для ФГ “Антарес Агро-П” є недопущення саме такої критичної ситуації

Для фермерського господарства конкурентоспроможність - це забезпечення оптимального співвідношення між обсягами виробництва і реалізації продукції та його ресурсним потенціалом, платоспроможності і інвестиційної привабливості підприємства, зменшення природних і економічних ризиків приватного господарювання. З іншого боку, під конкурентоспроможністю слід розуміти здатність фермерських господарств виробляти продукцію, яка користується попитом на ринку, а також шукати напрямки збільшення своєї частки на ринку.

Враховуючи вищесказане, можна виділити три стратегічні складові, які впливають на конкурентоспроможність ФГ “Антарес Агро-П”:

- реальна конкурентоспроможність, яка забезпечує виробництво і показує його здатність виробляти і реалізувати конкурентоспроможну за своєю якістю і ціною продукцію. З аналізу, який було проведено в попередньому розділі, ми бачимо, що ФГ “Антарес Агро-П” непогано справляється з цією задачею. Зокрема, дане фермерське господарство постійно адаптується до запитів зовнішнього середовища та споживачів. Господарство постійно змінює структуру сільськогосподарської продукції, яку воно вирощує на своїй землі;

- потенціально-ресурсна конкурентоспроможність фермерського господарства, яка відображає ефективність використання виробничоресурсного потенціалу. Масштаби діяльності ФГ “Антарес Агро-П” не є великими. Дане

господарство не має на своєму балансі велику кількість матеріально-технічних ресурсів. Тобто можна сказати, що обсяги функціонування господарства та наявні матеріально-технічні ресурси повністю відповідають запланованим раніше обсягам виробництва сільськогосподарської продукції. З іншого боку, ФГ “Антарес Агро-П” має необхідний потенціал для свого розвитку, при потребі, за наявності необхідних фінансових ресурсів;

- інвестиційна привабливість, як результат інвестиційної конкурентоспроможності, яка передбачає здатність спрямування інвестиційних вкладень так, щоб забезпечити їх окупність і трансформацію у зростання виробництва, отримання результатів для розширеного відтворення, задоволення інтересів власників, працівників і суспільства і гарантоване повернення вкладеного капіталу. Аналіз інвестиційного забезпечення діяльності ФГ “Антарес Агро-П” показав непогані результати. Господарство, навіть за таких умов працює стабільно, отримує прибуток та має непогані значення за найважливішими показниками, які характеризують його інвестиційну привабливість.

Сформулюємо місію для ФГ “Антарес Агро-П”, а також систему стратегічних цілей з урахуванням виявленої поточної ситуації та прагнення господарства функціонувати й розвиватися надалі.

Отже, місією ФГ “Антарес Агро-П” можна назвати утримання обсягів діяльності на поточному рівні під час війни та розвиток (збільшення масштабів діяльності та прибутковості) в повоєнний час. Тобто тут ми бачимо, що в часовому розрізі місія розділена на дві складові:

1. Час військових дій на території України. Звичайно, що в цьому часовому періоді недоречно планувати якесь розширення чи підвищення ефективності. Достатнім результатом в цьому періоді є “утримання на плаву” тобто діяльність в масштабах та результатах, які спостерігалися в декілька попередніх років. Навіть такий результат для ФГ “Антарес Агро-П” буде дуже непоганим.

2. Час після закінчення війни. Основні стратегічні зусилля для ФГ “Антарес Агро-П” повинні бути направлені на пошук джерел залучення інвестиційних коштів, їх залучення, правильне використання та отримання необхідного економічного ефекту.

Основна проблема в процесі ділення часових орієнтирів на такі два проміжки полягає, перш за все, в невизначеності. Тобто, в даний час досить складно передбачити терміни закінчення війни. Відповідно практично неможливо визначити якою за часовими характеристиками повинна бути стратегія розвитку.

Слід зазначити, що наявність сформованого стратегічного бачення розвитку для ФГ “Антарес Агро-П” є ще однією конкурентною перевагою, яка допоможе цьому господарству в залученні необхідних інвестиційних коштів.

Систему стратегічних цілей по підвищенню конкурентоспроможності для ФГ “Антарес Агро-П” представимо в вигляді дерева цілей (рис. 3.1.).

Дерево цілей є важливим інструментом стратегічного планування, який дозволяє впорядкувати стратегічні цілі по обраному напрямку, відповідно до необхідності їх досягнення в часовому розрізі.

Дерево цілей стратегії розвитку ФГ “Антарес Агро-П” представлено на наступ

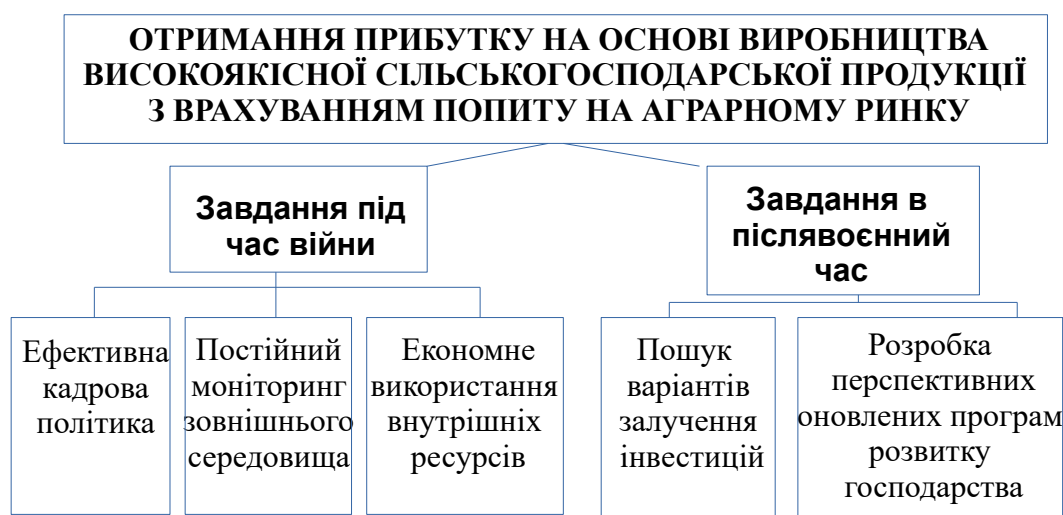

Рис. 3.

Джерело: Складено автором на основі власного дослідження.

Основними завданнями господарства зараз під час війни є:

1. Ефективна кадрова політика. В складний воєнний час утримання працівників є надзвичайно важливим фактором виживання фермерського господарства. Персонал є тією складовою, на яку господарство може впливати. Тому потрібно впроваджувати різні заходи, які насамперед пов'язані з моральним стимулюванням. При цьому слід враховувати ситуацію в зовнішньому середовищі. Пріоритетними напрямками морального стимулювання можуть бути: страхування життя, забезпечення лікування, морально-психологічна підтримка тощо.

2. Постійний моніторинг зовнішнього середовища. Цей напрямок дозволить вчасно виявити можливості, що з'являються в зовнішньому середовищі та дозволить скористатися ними. Одними з таких можливостей під час війни є, наприклад, можливість отримання державного гранту на підтримку агробізнесу. Грантові програми широко використовуються зараз та дозволяють багатьом фермерським господарствам вижити в такий складний час.

3. Економне використання ресурсів є надзвичайно важливим, особливо якщо враховувати постійні перебої з їх постачанням через військові дії. Ресурси, які потрібно економно витратити це не лише паливо чи енергоносії. Це також стосується матеріально-технічних засобів які є в розпорядженні у фермерського господарства.

Фахівці впевнені, що закінчення війни в Україні принесе свої позитивні зміни, і головною тут має бути покращення інвестиційного клімату в Україні. Тому передбачається, що для фермерських господарств будуть відкриті нові можливості по залученню інвестицій. Такі можливості потрібно обов'язково використовувати та завчасно готуватися до них. Підготовка має полягати в розробці перспективних програм розвитку фермерського господарства вже з врахуванням нових як внутрішніх так і зовнішніх можливостей фермерського господарства.

Підсумовуючи результати останнього розділу роботи слід зазначити, що існує багато складових, які є вирішальними для комерційного успіху господарства “Антарес Агро-П”.

Одним з традиційних можливих напрямків є використання лізингу в своїй діяльності. Це одна з можливостей, яка хоч і не є ідеальною, проте може вплинути на підтримання життєдіяльності господарства під час війни.

Нажаль, за умов війни в Україні більшість невеликих фермерських господарств залишилися без такої важливої та потрібної державної підтримки. Тому вони вимушені самотужки виживати використовуючи власні ресурси та підприємницький досвід.

Але ми знаємо, що зовнішнє середовище є постійно змінним. Рано чи пізно війна закінчиться і ФГ “Антарес Агро-П” отримає нові можливості для свого розвитку та досягнення місії. Головне — це вчасно визначити такі можливості та підготуватися до них в стратегічному розумінні.

ВИСНОВКИ

Фінансово-інвестиційна діяльність суб'єкту господарювання представляє собою складну систему, яка включає внутрішні можливості суб'єкту та зовнішні ресурси бізнес-середовища. Тому, в процесі аналізу ефективності інвестиційної діяльності фермерських господарств в першу чергу звертають увагу на оцінку його інвестиційної привабливості, а в другу чергу, на аналіз можливих варіантів залучення інвестицій.

Питання інвестиційної діяльності серед малого підприємництва в аграрному секторі є надзвичайно важливим, з оглядом на роль та значення фермерських господарств в формуванні доходів державного бюджету України.

В ході виконання даної роботи було досягнуто основну мету: досліджено рівень інвестиційної привабливості обраного об'єкту дослідження та визначено пріоритетні напрямки використання інвестиційних ресурсів для фермерських господарств України.

Крім того, в ході виконання роботи також здійснено аналіз основних перешкод, які впливають на розвиток інвестиційної діяльності фермерських господарств в Україні.

В якості об'єкту дослідження при виконанні роботи було обрано фермерське господарство “Антарес Агро П”, яке займається вирощуванням зернових, бобових та технічних культур на своїх земельних угіддях в Одеській обл.

Аналіз результатів господарської діяльності та інвестиційної привабливості ФГ “Антарес Агро П” показав доволі непогані результати:

1. Господарство веде прибуткову діяльність, навіть незважаючи на складні умови зовнішнього бізнес-середовища.

2. ФГ “Антарес Агро П” має непогані значення за всіма показниками ліквідності діяльності.

3. ФГ “Антарес Агро П” має високу фінансову стійкість, що підтверджують отримані значення показників фінансової стійкості.

4. Показники ділової активності переважно мають високі значення.

5. Високі значення також мають і показники рентабельності. До того ж за період 2021-2023 р.р. вони істотно збільшили свої значення.

В цілому, можна зробити висновок що ФГ “Антарес Агро П” вданий час являється інвестиційно-привабливим господарством та має всі шанси залучити необхідні фінансові кошти для свого розвитку.

В останньому розділі роботи було запропоновано напрямки стратегічного розвитку ФГ “Антарес Агро П”. При цьому основний акцент було зроблено на розподіл стратегічних завдань в залежності від часової характеристики. Тобто окремо сформовані стратегічні завдання господарства в умовах війни, і окремо в післявоєнний період.

Аналіз напрямків державної підтримки фермерських господарств в Україні показав доволі погані тенденції. Вони зокрема виявляються в неврахуванні інтересів саме фермерських господарств при впровадженні земельної реформи, відсутність підтримки в сфері агролізингу та відсутність впливу на зниження вимог стосовно кредитування фермерських господарств.

Разом з тим, позитивною тенденцією з боку держави є впровадження державних грантових програм на підтримку малого бізнесу на час війни. Такі програми можуть використовувати в своїй діяльності і фермерські господарства, які, нажаль, в даний час практично не мають доступу до інших джерел отримання інвестиційних коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О., Пілецька С., Лістрова М. Формування конкурентної стратегії підприємства в системі антикризового управління. Економіка та суспільство. 2022. №43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-35>
2. Вдовічен А.А., Вдовічена О.Г. Триєдиний вектор стабілізації економіки України в умовах неконтрольованих глобальних викликів. Вісник Чернівецького тогочасно-економічного інституту. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. I (77). С. 12–30.
3. Господарський кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.02.2024)
4. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина: підруч. К.: Знання, 2018. 535 с.
5. Державна служба статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.03.2024)
6. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56> (дата звернення: 10.02.2024)
7. Добрунік Т.П. Стратегія розвитку фермерських господарств як основа підвищення їх конкурентоспроможності URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7303/3A.pdf> (дата звернення: 30.03.2024)
8. Довбенко В. І. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посібн. / В. І. Довбенко, В. М. Мельник. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2020. 232 с.
9. Довгань Л.Є. Стратегічне управління: навч. посіб. / Л.Є. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – К.: ЦУЛ, 2019. 440 с.

10. Досвід війни. З якими викликами борються фермери в Україні та на Одещині зокрема URL: <https://zn.ua/UKRAINE/opyt-vojny-kakie-vyzovy-preodolevajut-fermery-v-ukraine-i-na-odeschine-v-chastnosti.html> (дата звернення: 24.03.2024)

11. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.

12. Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022. 77 с.

13. Закон України Про державну підтримку малого підприємництва URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2063-14#Text> (дата звернення: 14.02.2024)

14. Закон України Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 14.03.2024)

15. Закон України про фермерське господарство. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 45, ст.363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 10.03.2024)

16. Збитки, завдані українському бізнесу внаслідок російської агресії, оцінюються в \$13 млрд / Kyiv School of Economics, 2023. URL: <https://damaged.in.ua/damage-assessment> (дата звернення: 10.02.2024)

17. Інвестування в сільське господарство URL: <https://www.eternitylaw.com/novosti/investirovanie-v-selskoe-hozyajstvo/> (дата звернення: 07.03.2024)

18. Кочетков О. В., Кобилкін О. М., Кобилкіна С. В., Бережна Ю. Г., Марков Р. В., Брагінець А. М. Стратегічний аналіз: навч. посібн. Київ: Кондор, 2017. 412 с.

19. Лізингове фінансування українських аграріїв зросло на 17% URL: <https://agroportal.ua/ru/news/tekhnika/lizingovoe-finansirovanie-ukrainskikh-agrariyev-vyroslo-na-17> (дата звернення: 18.03.2024)

20. Лотиш О.Я. Стратегічний аналіз галузі: навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2019 248 с.

21. Лункіна Т.І., Бурковська А. В. Використання фінансового лізингу на сільськогосподарських підприємствах — запорука ефективного господарювання URL: <https://magazine.faaf.org.ua/vikoristannya-finansovogo-lizingu-na-silskogospodarskih-pidpriemstvah-zaporuka-efektivnogo-gospodaryuvannya.html> (дата звернення: 18.03.2024)

22. Масалаб Р.Н. Використання показників продуктивності праці в управлінні господарською діяльністю підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами». Донецьк, 2018. 205 с.

23. Мельник М. І. Теоретико-методологічні підходи дослідження бізнес-середовища. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Структурна трансформація територіальних суспільних систем. Зб. наук. пр. Вип. 5 (67) / Редкол.: відп. ред. д.е.н., проф. Є. І. Бойко. Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень, 2017. С. 423-436.

24. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія. Т. 3. К.: Видавничий центр «Академія», 2020. 951 с.

25. Нейтер Р., Душко Д., Нів'євський О., Стольнікович Г. Огляд непрямих втрат від війни в сільському господарстві України // Центр досліджень продовольства та землекористування (KSE Агроцентр), 2022. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/06/Losses_report_issue1_ua.pdf (дата звернення: 27.03.2024 р.).

26. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні/Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv> (дата звернення: 18.03.2024 р.).

27. Продуктивність праці та структурні зміни в сільському господарстві / Олійник Т.І. Економіка АПК. 2018. №4. С. 122-127.

28. Стан та перспективи МСБ в Україні. Результати дослідження. Українська правда. 3 липня 2023 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/3/701842/> (Дата звернення 15.03.2024)

29 Страшний С. Бізнес-середовище як об'єкт державного регулювання. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Вип. 2. С. 61–64. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo> (дата звернення: 15.03.2024)

30. Українське сільське господарство у воєнний час <https://www.tni.org/en/article/ukrainian-agriculture-in-wartime?translation=uk> (дата звернення: 15.02.2024)

31. Фермерству в Україні кінець? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/13/697907/> (дата звернення: 24.02.2024)

32. Фінансове забезпечення підприємств аграрного сектору в сучасних економічних умовах URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/> (дата звернення: 15.03.2024)

33. Швець Г. О. Сучасне бізнес-середовище малого та середнього підприємництва в Україні. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки : зб. наукових праць / ДВНЗ «ПДТУ». Маріуполь, 2017. Вип. 34. С. 31–39.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ФГ “Антарес Агро-П” за 2021 р.

Підприємство	"АНТАРЕС АГРО-П"	Дата(рік,місяць,число)	Коди		
Територія	ОДЕСЬКА	за СДРПОУ	2021	01	01
Організаційно-правова форма господарювання		за КОАТУУ	32888405		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КОПФГ	5120482401		
Середня кількість працівників, осіб	6	за КВЕД	240		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком		01.11		
Адреса, телефон	вулиця Мира, буд. 81д, с. ЗАДУНАЇВКА, АРЦІЗЬКИЙ РАЙОН, ОДЕСЬКА ОБЛ., 68433		36031		

I.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	15 681,0	15 655,0
первісна вартість	1011	16 028,0	16 028,0
знос	1012	(347,0)	(373,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	2 949,0	2 949,0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	18 630,0	18 604,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	65 403,0	66 063,0
у тому числі готова продукція	1103	15 777,0	26 289,0
Поточні біологічні активи	1110	36,0	30,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	78 263,0	50 498,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	143 702,0	116 591,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	162 332,0	135 195,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паієвий) капітал	1400	2 033,0	2 033,0
Додатковий капітал	1410	104,0	104,0
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	63 184,0	76 586,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	65 321,0	78 723,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	84 555,0	53 029,0
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	12 456,0	3 443,0
Усього за розділом III	1695	97 011,0	56 472,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	162 332,0	135 195,0

2. Звіт про фінансові результати
за **Рік 2021** р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19 931,0	35 447,0
Інші операційні доходи	2120	11 776,0	5 642,0
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	31 707,0	41 089,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(17 520,0)	(30 641,0)
Інші операційні витрати	2180	(785,0)	(5 391,0)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(18 305,0)	(36 032,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	13 402,0	5 057,0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	13 402,0	5 057,0

Керівник

Головний бухгалтер

Електроніка

ЕП ГАНЧЕВ

ВІКТОР

МІХАЙЛОВИЧ

ІЛІТІДОРОВА

ТЕТЯНА

ІВАНІВНА

Тимош Виктор Михайлович

(підпис, притиски)

Додаток Б

Фінансова звітність ФГ "Антарес Агро-П" за 2022 р.

Фінансова звітність малого підприємства

ДОКУМЕНТ ПРИБЛИЖНИЙ

Підприємство	"АНТАРЕС АГРО-П"	Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
Територія	ОДЕСЬКА	за ЄДРНОУ	32888405	EAS106010ES009631	
Організаційно-правова форма господарювання		за КАТОТТГ	240		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (окрім рису), бобових культур і овсяних злакових культур	за КОІФГ	01.11		
Середня кількість працівників, осіб	8	за КВЕД			
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Мира, буд. 81д, с. ЗАДУНАЇВКА, АРЦИЗЬКИЙ РАЙОН, ОДЕСЬКА ОБЛ., 68433			36031	

I. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незвершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	15 655,0	31 028,0
первісна вартість	1011	16 028,0	31 427,0
знос	1012	(373,0)	(399,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	2 949,0	2 940,0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	18 604,0	33 968,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	66 063,0	57 836,0
у тому числі готова продукція	1103	26 289,0	25 717,0
Поточні біологічні активи	1110	30,0	10,0
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	50 498,0	95 230,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	522,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	116 591,0	153 598,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	135 195,0	187 566,0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (найовий) капітал	1400	2 033,0	2 033,0
Додатковий капітал	1410	104,0	104,0
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (несокритий збиток)	1420	76 586,0	108 943,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	78 723,0	111 080,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	7 000,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	53 029,0	69 486,0
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 443,0	-
Усього за розділом III	1695	56 472,0	76 486,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	135 195,0	187 566,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	129 059,0	19 931,0
Інші операційні доходи	2120	16 998,0	11 776,0
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	146 057,0	31 707,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(112 050,0)	(17 520,0)
Інші операційні витрати	2180	(-)	(785,0)
Інші витрати	2270	(1 650,0)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(113 700,0)	(18 305,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	32 357,0	13 402,0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	32 357,0	13 402,0

Коринь

Головний бухгалтер

ЕП ГАНЧЕВ

ВІКТОР

ВИКУЛІСОВИЧ

ЕП ГОДІСОРОВА

ТЕТЯНА

ІВАНІВНА

Ганчев Віктор Михайлович

(підпис, прізвище)

(підпис, прізвище)

(підпис, прізвище)

Додаток В

Фінансова звітність ФГ "Антарес Агро-П" за 2023 р.

до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	"АНТАРЕС АГРО-П"	Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
Територія	ОДЕСЬКА	за СДРПОУ	32888405		
Організаційно-правова форма господарювання		за КАТОТТГ	1431601100000031		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (сировини), бобових культур і насіння олійних культур	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб	7	за КВЕД	01.11		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Мира, буд. №1д, с. ЗАДУНАІВКА, АРІФІЗЬКИЙ РАЙОН, ОДЕСЬКА обл., 68433		36031		

I. Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незвершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	31 028,0	45 270,0
первісна вартість	1011	31 427,0	45 723,0
знос	1012	(399,0)	(453,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	2 940,0	2 900,0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	33 968,0	48 170,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	57 836,0	67 835,0
у тому числі готова продукція	1103	25 717,0	18 360,0
Поточні біологічні активи	1110	10,0	18,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	95 230,0	50 144,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	522,0	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	153 598,0	117 997,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	187 566,0	166 167,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (найовні) капітал	1400	2 033,0	2 033,0
Додатковий капітал	1410	104,0	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	108 943,0	120 956,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	111 080,0	122 989,0
II. Довгострокові зобов'язання, пільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	7 000,0	18 814,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	69 486,0	24 364,0
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	76 486,0	43 178,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	187 566,0	166 167,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 728,0	129 059,0
Інші операційні доходи	2120	5 707,0	16 998,0
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	52 435,0	146 057,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(38 622,0)	(112 050,0)
Інші операційні витрати	2180	(1 800,0)	(1 650,0)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(40 422,0)	(113 700,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	12 013,0	32 357,0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	12 013,0	32 357,0

Керівник

Головний бухгалтер

ЕП ГАНЧЕВ

ВІКТОР

МІХАЙЛОВИЧ

ЕП ГОДОРОВА

ТЕТЯНА

ІВАНІВНА

Ганчев Віктор Михайлович

(підпис, прізвище)

(підпис, прізвище)